

Poštnina plačana v gotovini.

4
1935

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.— Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta, 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Požnel) in upravnništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C.M.— Telefonska številka 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

DOBRE KNJIGE

Pravkar sta izšli dve knjigi, na kateri Vigrednice danes samo kratko opozorimo. To sta: M. Elizabeta, *Slava sv. hostiji* (cena broš. 15.— Din, vezana 22.— Din) in dr. M. Opeka, *Iz mojih rimskih let* (broširana 45.— Din, vezana 56.— Din).

Fr. Ks. Lukman, *Martyres Christi*. Trideset poročil o mučencih prvih stoletij z zgodovinskim okvirom. Celje (Jugoslavija), Družba sv. Mohorja, 1934. (8+281 strani v vel. 8°). Din 76.—, vez. Din 92.—.

Prvi del (str. 3—46) podaja zgodovinski okvir: stisnjeno, toda jasno sliko odnosov rimske države do krščanstva od Nerone dobe do zmage cesarja Konstantina nad Licinijem (324), pripombe o naslovu »martyr« in o starih poročilih v mučencih. Drugi del (str. 49—276) obsega poleg 19 poročil o sodnih zasliševanjih in obsodbah (acta martyrum v ožjem pomenu) in 4 zakroženih povesti o mučeništvih (passiones: Polykarpos; Perpetua in Felicitas; Montanus, Lucius in tovariši; Pionios) še 7 drugih zgodovinsko zanesljivih poročil: Justinovo poročilo o obsodbi treh rimskih krist-

janov (Apol. II, 2), pismo cerkvá v Vienni in Lugdunu o preganjanju leta 177/78, pismo sv. Dionizija o preganjanju v Aleksandriji leta 249/50, Evzebijevi poročili o preganjanju aleksandrijskih katehumenov leta 202/3 (HE VI, 41. 42) in o obsodbi častnika Marina v Cezareji (HE VII, 15), Evzebijevo knjigo o mučencih v Palestini v letih 303—311 in oporoko (testament) štiridesetih mučencev v Sebasteji v Mali Armeniji. Uvodi k posameznim poročilom ocenjujejo njih zgodovinsko vrednost, opombe pa pojasnjujejo, kar je za umevanje potrebno. Imensko kazalo obsega imena mučencev in spoznavavcev, ki se v poročilih imenujejo. Na zemljevidu dežel rimskega imperija okoli Sredozemskega morja so zaznamovana vsa mesta, ki se v poročilih omenjajo (kolikor je njih lega znana). Prelepo branje za nedeljske popoldneve.

V času obiskanja. Osem postaj o Jezusovem poslanstvu. Z berilom oznanila, s prerokovanjem Besede Gospodove o Izraelu in zmagoslavjem Njegovim. Na podlagi evangelija in tistega časa napisal Edvard

VIGRED

LETO XIII.

LJUBLJANA, 1. APRIL 1935.

ŠTEV. 4.

»DAJ NAM DANES NAŠ VSAKDANJI KRUH«

Marsikateri berač se krega, če mu namesto tako zaželenega daru v denarju, ponudimo kos kruha in ga celo vrže proč, pa vendar je kruh najpotrebnejše za življenje. V enem samem kosu kruha je nekaj nebeškega in zemeljskega, naravnega in duhovnega, božjega in človeškega, nekaj nepojmljive skrivnosti. Vsak dan ga imamo na mizi. V tek nam gre in se ga nikoli ne naveličamo. Če bi ne bilo drugače, bi mogli celo od samega kruha živeti. Na videz mrtva zrnja so se v globini zemlje vzbudila, vstala in rastla, se razmnožila, zorela, mlin jih je izpremenil v prah, nato so šli skozi ogenj in nastal je kruh. Združuje se z življenjem našega telesa, dovaja mu novih moči in ima najvažnejši del na ohranitvi našega telesnega življenja. Za ta naš vsakdanji kruh prosimo vsak dan iznova. Je to velik božji dar na mizi bogatina in reveža, ki ga poklanja nebeški Oče, ki v dežju in soncu pusti rasti sadove zemlje in jih vsak dan razdeljuje z ljubečo roko med svoje otroke.

Tudi duša potrebuje hrane. Za vzdrževanje svojih moči, za uspešni razvoj svojega naravnega življenja potrebuje posebne duševne hrane. Kakor hrana nam je znanost drugih, ki jo sprejemamo in presnavljamo v času naše šolske dobe. Noben človek nima vseh duševnih zakladov samo iz sebe: vse izsledke in iznajdbe drugih je kakor hrano sprejemal vase in je ob njih razvijal svoje moči. V tem je prav razlika med hrano telesa in duše: če je telesnega kruha le za dva, pa bi se radi štirje nasitili, tedaj morata dva sploh gladovati, ali pa so vsi štirje le napol ali sploh nenasičeni. Duševna hrana, ki jo sprejemamo v pouku, je taka, da se sama množi v nas. Tiskana ali pisana beseda pa gre še dalje: ne pozna meje ene dvorane, traja preko stoletij in podaja tudi bodočim rodovom še znanost, ki se ne izčrpa.

Kristus pa je prinesel svetu svojo besedo kot »kruh življenja«. In to je tudi sam postal. Gre pa še mnogo dalje. Človeku hoče biti

duhovna hrana, kruh življenja, da si iz nje dobiva nadnaravne moči in nikoli ne opeša. Daje nam svojo božjočloveško osebnost, sebe samega s telesom in z dušo, z mesom in s krvjo, s svojim božanstvom in človečanstvom v hrano in pijačo v sv. obhajilu.

Vsi naj pridejo in se nasitijo. Presveta hrana ne bo izgubila ne svoje moči, ne svoje lepote, ne svoje dobrote. To je prav presveti zakrament, skrivnost, kruh življenja. Temu nasproti je vsak telesni kruh ubog in majhen: »Kristus živi v meni«, to je skrivnost čudovitega kruha v presvetem zakramentu oltarja.

Enotnost s Kristusovo osebo, z njegovimi čednostmi, črpanje duše iz združitve z živim Sinom božjim, kruh življenja za obilico življenja, večnega, neminljivega življenja, vse to nam je presveti zakrament v sv. obhajilu.

Ko je papež Pij X. na stežaj odprl vrata naših tabernakljev in povabil vse, naj pridemo in sami okušamo, tedaj se je začela nova doba za življenje naših duš.

Evharistični kongres je pred nami. Da bodo srca tisočerih in tisočerih naših žena in deklet za tiste velike dni dobro pripravljena, je nujno potrebno, da se vse in vsaka sama pripravi zanje. Vse naše delo in ves naš trud bodi vsak dan sproti usmerjen v oni vsakdanji kruh, ki ga vsak dan prosimo, v presveto Evharistijo. Kolikor le moremo, hitimo vsak dan k mizi Gospodovi, da se nahranimo s kruhom življenja. Potem ne bo delo in trud nič več težak, ker nam ga bo pomagal nositi On, ki čaka na nas, da nas pokrepča in poživi. Tako bodo naša srca pripravljena, da pade vanje v tistih veličastnih in svetih dneh, ki se nam obetajo, seme tako srečno, da bo obrodilo tisti sad, ki je v prvi vrsti zaželen za ta kongres, da

Kristus živi,
Kristus zmaguje,
Kristus vlada!

G. Mali:

LUČ ŽIVLJENJA IN ZMAGE

Boj je življenje. Znana beseda, a vendar globoka. Boj je tudi tvoje današnje življenje, žena, dekle!

Ali ne vidiš, kako preže grabežljivi volkovi, ki bi te radi oropali zakonske zvestobe, deklliške časti?

Ali ne opazuješ, kako se ti otroci tega sveta posmehujejo, ker varuješ svoje poštenje in čast?

Ali niso morda tudi tebi kdaj privrele solzé z vzdihom: O, kako težko je življenje!

Kamor greš, povsod te spremlja nevarnost. V nevarnosti si v domači hiši, v družbi, v tovarni, v pisarni — povsod.

Ob tvoji desni in levi se pogrezajo dekliški cvetovi v blato, pod pretvezo družabnosti in olike se rušijo temelji zakonske zvestobe in moré nedolžna bitja v materinih telesih. Strupi, krogle, reke uničujejo življenja mladih žrtev, ki so obupale nad rešitvijo. Tema zablod nas je objela.

Zakaj je tako? Pozabili smo na tabernakelj, na Resnico in Ljubezen, brez katere ni življenja.

Prvi časi krščanstva vstajajo pred menoj in v njih množice junaških žen in deklet — milijone jih je, — ki se niso bale zob divjih zverí, ne ognjenih plamenov, ne strašile rok divjih krvnikov, ne križa, ne smrti, — med njimi so bile nedorasle deklice, cvetoče mladenke, matere, od Boga blagoslovljne, žene, ki so jim odevali glavo srebrni lasje; — junaško, srčno so se borile in zmagale smrt.

Kdo jim je dal moč in pogum?

Vsak dan so prejemale njega ki je Resnica in Ljubezen in se z njim v srcu vračale domov.

Močna, junaška moraš biti tudi ti, žena, dekle!

Da boš močna, Kruh življenja prejemaš; da boš čista brezmadežna, Gospoda ljubi; da boš nezmagljiva, se Zveličarju daruj!

Če boš s Kristusom živela, ti bo luč resnice žarela; če boš Kristusa ljubila, ne boš nikoli prevarana; če boš za njim hodila, ne boš nikoli v temo zablodila.

KATOLIŠKO UDEJSTVOVANJE

ZGRADBA KATOLIŠKE AKCIJE

(Nadaljevanje).

K. A. je organiziran apostolat. Organizacija napravi ta apostolat uspešnejši in učinkovitejši. Prav organizacija odgovarja tudi najnovejšim zahtevam časa.

Splošne smernice:

Oklic papežev se obrača na vse katolike brez razlike. V resnici pravi papež Pij XI. v svojem pismu na kardinala Bertrama (12. nov. 1928): »K. A. je vseobsegajoče in enotno delo katolikov. Nobena starost, noben spol, nobeno družabno stališče ne dovolijo izjeme. Prav tako tudi ne razlika v izobrazbi ali narodnosti in političnih naziranj: kolikor namreč vse te ne izbegavajo nauka evangelija in krščanskih zakonov, ali v kolikor njihovi voditelji ne taje tega nauka ali teh zakonov.«

Četudi so katoliki »združeni v eno družino«, in »ena sama mirovna vojska« je vendar razdelitev v razne organizacije potrebna.

Najnaravnnejše meje, ki jih papež v svojih pismih sam označuje, podaja razlika v starosti in spolu. Iz tega izhajajo kot temelj štiri velike skupine: za može, za žene, za fante, za dekleta. Da se ta delitev v resnici zelo priporoča, navaja sv. oče v imenovanem pismu dovolj jasno: »Umevno bo K. A. v svoji uresničitvi po starosti, spolu in raznolikosti v času in kraju sama tudi raznolika. Mladinske skupine pa bodo svoje glavno delo obrnile na pripravo in šolanje za poznejše delo, dočim zrelejše moči izvršujejo močan apostolat med svetom. Na ta način torej ni nobeno delo v kolikor spada v poslanstvo Cerkve izključeno in se ne sme zanemarjati.«

Fani Kojič:

KRIŽANEMU!

Povej, Gospod, kdo je ta,
ki Tebe je tako ponižal!
Povej čigava hudobija vsa,
da Te na les sramotno križal?
Kdo pljunil je na sveto lice Tvoje,
kdo djal na glavo trnjevo je krono,
razpel roke, pribil jih strašno — kdo?

Gospod, očitajoč je pogled Tvoj.
Mar sem kriva jaz in greh moj?
— Kratek molk, za tem odgovor: »Tako je!«
In s križa me žalostno zrejo svete oči —
»Mučenik božanski, odpusti mi, odpusti mi!«

*VSEM NAROČNICAM IN NAROČNIKOM, SOTRUDNICAM IN
SOTRUDNIKOM, POSPEŠEVATELJICAM IN POSPEŠEVATE-
LJEM VIGREDI, ŽELITA RADOSTNO VELIKONOČ*

UREDNIŠTVO IN UPRAVA.

VELIKA NOČ

Velikanoč se bliža. V ozračju je že dih radosti, na zemlji obnovljena obljuba življenja. Velikanoč, zaželjena in pričakovana od ponižnih in velikih, pričakovana z najslajšim trepetom po bridkosti vzbujajočem postu.

Velikanoč! Z rožami in zvonovi prinaša upanje srcu, ki mu je bila zima predolga, preostra. Krist bo vstal po muki trpljenja ... Onkraj Kalvarije je motna luč Vstajenja ... Cvetna nedelja prinaša slavlje cvetja, slave in lepote obnovljenega življenja. V vsakem srcu vstaja upanje, vera. Sladka vigred oslaja mehko slednjo boleost, slednjo skrivnost, kako tolažilno je prešiniti vsak obup.

Velikanoč! Pomladni praznik! Cvetoe breskve ... prhut nestrpnih kril, toplih peroti krog prvega gnezdnega dračja; veselejše žuborenje virčkov po gorskih bregovih, na kojih se topi sneg v sončnem poljubu ... Po ulicah pestro gibanje pomladnih novosti, klobučkov, čreveljčkov ... Ukanje pastirjev, ki vodijo čredo mulit mlado travico; mnogobrojna čreda in med njo beketajoča jagnjeta, nezavedajoča se njih bližnje žrtve ... Velikanoč!

Velikanoč! Praznik odpuščanja ... Kdo bi vedro, radostno lomil blagoslovljeni kruh, ki še zapira v srcu mržnjo, maščevalnost in zavist? Kdo drzne vstopiti v svetišče in se bližati Svetemu vseh Svetih, če se preje ne spravi z bratom? ... Kdo si upa pogledati očetu, materi v oči, če ni očistil preje svoje srce?

Sestre, bodi vam velikonočni praznik, praznik vstajenja, praznik bratstva, resnično najlepši najjasnejši dan v letu! Ve, ki vam sije pomlad živlejnja, izberite si ga za vaš praznik ... Olepšajte vaš dan, osrečite vaše drage. Podarite s šopkom skromnih cvetic vaših livad — sladkost trgati jih lastnih rok — preprostost vaše mladosti njim, ki vas ljubijo, ki za vas delajo, trpe, se žrtvujejo.

Ni svetlejšega praznika od velikonočnega. Krist, vstali, ovenča svoje dolgo trpljenje, zemlja diha v novem življenju — nebo je še modrejše, sonce še blagodejnejše ... kot da bi iz vsakega skritega koticika zemlje, iz vsakega najnedostopnejšega vrha, iz slednjega gnezdeca, iz slednje cvetne čaše, iz vsake grude, iz vsakega oblaka prodril radosten vzklik, ki je luč, upanje glorijska in večno življenje. Hozana!

Hozana Mu, ki da človeškemu srcu moč, da kljubuje bolesti in jo premaga! Hozana Mu, ker podarja ubogim stvarjem toliko radost modrine, sonca in cvetja! Odprite, okna, sestre: Velikanoč je!

Dr. p. R. Tominec:

ROZVITA FRANKOVA

Zgodba človeških src iz dobe katoliške reformacije.

IV.

(Nadaljevanje.)

Komaj se je bil Krištof Frank odločil, da pošlje hčerko Rozvito k svojemu prijatelju v Ljubljano, je izbruhnil kar čez noč med uskoki upor in sicer kmalu po smrti deželnega glavarja kranjskega Jurija

Lenkoviča, ki je bil zadnji svojega rodu. Ta ugledni in plemeniti mož je pokopan v cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani v kapelici sv. Frančiška.

Leta 1602 komaj dobro leto kasneje pa je bil poslan kranjski vicedom Jožef plemeniti Rabatta nad uskoke, ki so postali zlasti po uporuh prava nadloga. Zlasti eden, ki je bil njihov vojvoda, velik in plečat z imenom »Enooki« je imel strašno trdo roko in je bil v boju krut in neizprosen. Rabatta je uvedel strogo preiskavo. Začelo se je z zaslišavanjem, toda uskoki so bili trmasti. Na vprašanje: »Kdo si?« je uskok običajno odgovoril »Graničar, presvetli gospod«. »In tvoje ime?« »Graničar, presvetli gospod.« »Imaš ženo in otroke?« »Imam ljubico, to je moja sablja in imam tudi ženo, za otroke se ona briga.« »Si bil udeležen pri požigih in ropih?« In na to vprašanje so odgovorili uskoki vsi prostodušno in brez ogibanja, da so jemali samo potrebno, ker jim cesar obljubljenega ni hotel ali ni mogel dati.

Jožef plemeniti Rabatta pa je neizprosen, bolj uradnik kot vojak in zato teh sicer pogumnih a vase zaprtih src prav nič ne razume. Da bi jim obljubil vsaj malo zboljšanja, bi zanj goreli. Tako pa so pod njegovimi ostrimi besedami pač klonili glavo, pač hlinili neko navidezno vdanost. Toda, da je bil pl. Rabatta samo nekaj vojaka, bi brez dvoma videl v teh očeh plamene maščevanja in neupogljivega upora.

Komaj je minulo po preiskavi dober teden, že so prišli cesarski vojaki v majhnih tropih, večinoma so bili to Ogri, ki niso razumeli domače govorice. V enem tednu je dal Rabatta požgati 400 uskoških hiš, ne da bi bil preskrbel za to, da imajo družine kam iti. Najbolj prizadete uskoke, med njimi Enookega, je dal vpisati v redno vojsko in tudi sporočil vrhovnemu poveljstvu, da jih pošlje k armadi.

Pl. Rabatta sedi v veliki dvorani v Senju. Predse je dal pravkar poklicati Enookega in še troje zastopnikov, ki so jih bili uskoki zase določili. Pl. Rabatta veli tajniku, da prebere razsodbo.

Tajnik bere:

Mi, po milosti Nj. cesarske visokosti vicedom kranjski z zadevi upornih uskokov odločamo: (Tu slede imena nad 500 uskokov med njimi tudi ime Enookega in ostalih zastopnikov.)

Uskoki stoje s povešenimi glavami in poslušajo razsodbo. Nasled tajnik konča. Rabatta, vzvišen nad temi ubogimi ljudmi, veli naj se uskoki podpišejo. Enooki to odkloni, meneč, da njegova roka ne zna držati peresa, pač pa sabljo. Nato brez besede skloni glavo

še nižje, mimogrede ostro pogleda ostale uskoke in odide visok, vzravan in v tej onemeli jezi strašen, skozi vrata. Tajnik, ki je razumen in nekoliko bolj uviden, kot gospod vicedom, plašno pogleda svojega gospoda. Toda le ta brezskrbno zre za odhajajočim, in veli naj ostali podpišejo, če hočejo, ko so pa prav tako podpis odklonili, je podpisal sam, isto velel tajniku in nato še opazko: Prebrano in odobreno dne 13. marca 1602.

Naslednji dan je kot zaključek svoje preiskave sklenil prirediti pl. Rabatta za odličnejše meščane slavnostni obed. Zborna dvorana je bogato okrašena s prekrasnimi preprogami, samo ročno delo bogatih dam in mestnih gospodičen. Navzoči so plemiči različnih imen, patriciji, ki jih omenja zgodovina, njih žene, sinovi in hčere. Razpoloženje od ure do ure raste.

Tudi pl. Rabatta je dobre volje. Odličniki mu veselo napijajo, na njegovi levici sedi še mlada njegova žena, med mladimi patriciji sede tri njegove hčerke v starosti petnajst, sedemnajst in osemnajst pomladi. Pravkar pl. Rabatta dvigne čašo, se globoko pokloni županu mesta Senja, in začne svoj pozdravni govor. Omenja s ponosom, da je nadloga uskokov v kali zadušena in da bo Nj. Vel. cesar sam te ukrepe odobril. Tako mu je bilo naročeno prav te dni iz dvorne pisarne. Nadeja se . . .

Ta hip se začuje spodaj na ulici, trgu in okoli bližnjih hiš vik in klic uskokov: »Udri, udri! Pali!« In nato žvenket sabelj in že tudi strahoten šum, ki se vali po stopnicah, grozen in poln neke krute zadržane tišine. Vsa gospoda obledi. Pl. Rabatta potegne meč iz nožnice, prav tako navzoči odličniki. In tedaj se vrata odpro in na pragu stoji Enooki, velik, močan, poln nebrzdane sile. Za njim glava pri glavi najbolj divjih uskokov.

Enooki govori: »Gospod Vicedom nam je dal požgati hiše, vpisal nas je v redno vojsko, naše tožbe ni nihče poslušal, sodili so nam sodbo brez pravice in dali, naj sodbo podpišemo. Mi pisati ne znamo, pač pa znamo držati sabljo.«

Nato z istim glasom, mirno in brez kake jeze se obrne k svojim pristašem, dvigne ostro damaščanko in da hladno povelje: »Brate udri, pali!« Hip na to so se že križale sablje odličnikov z sabljami uskokov, divje in neizprosno, vsak je čutil, da gre za življenje, toda žvenket je kmalu prenehal, zakaj uskoki so po kratkem boju zmagali. Mrtvim gospem in gospodičnam, katerim so kratkomalo porazili vratove so vzeli nakit, dragocene narokvice, krasne prstane in

prelepe beneške bisere. Pl. Rabatto si je pridržal Enooki. Ko je bil kranjski vicedom že mrtev, je pokleknil Enooki na njegova prsa, potegnil kratko bodalo, imenovano »miserikordia«, odprl prsni koš, iztrgal srce ter ga nato na srebrni plošči razrezal. Roka se brani to napisati, toda zgodovina nam to sporoča: uskoki so drug za drugim vzeli košček še trepetajočega srca in ga použili. Tak je bil konec te cesarske preiskave med uskoki in tako se je končalo maščevanje užaljenih graničarjev, ki so se leta in leta bili in trpeli zvesto. Ko pa so bile vse obljube ostale le na papirju in cesarskih dekretih, pa je naposled dolgo zadržana jeza izbruhnila.

Ko je gospod Krištof naslednje dneve zvedel za te podrobnosti, je na tihem hvalil Boga, da je bil hčerko že odposlal. Pred dobrim tednom dni je bila odšla, v spremstvu sluge Pera in svoje spletične. Za pomoč v skrajni sili je dal gospod Krištof še dvojce moških hlapcev, ki sta mu bila vdana. Malo karavano je izpopolnjevala zvesta žival, ki je bila Rozviti neskončno draga in zvesta, njen bernardinec Costa.

Ko je tisti večer Krištof premišljal, kje pač utegnejo že biti, dal jim je s seboj najboljše konje, — ga je nenadoma prevzela skrb, kaj če te tolpe pregnanih uskokov ne pridejo že prej na glavno cesto, da morda polove glasnike in sle, zraven pa tudi ugrabijo kot dragocen plen njegovo hčerko s konji in slugami vred. Zajame ga strašna groza. Stari sluga, ki se z njim razgovarja bolj sebi v tolažbo, kakor, da bi našel razumevanja, ga skuša tolažiti: »Pero je previden in oba Vlaha prav tako. Gospodična pa je cel junak in drži z lahkoto 6 funtov težko sabljo. Sam sem jo videl na dvorišču, kako jo je sukala.«

Gospoda Krištofa te besede za hip pomirijo, vendar pa mu celo noč neprestano vstajajo slike, kako njegovega otroka mučijo, kako ga odvedejo in kako prodajajo njegovo ubogo sladko dete pohotnemu Benečanu. Ves v znoju se ponoči vzbudi, ko začuje oster pasji lajež. Hitro stopi k oknu in že vidi, kako stražar hodi s svetiljko po dvorišču in prispe k mali lini pri vežnih vratih. Pasji lajež se pomiri in gospod Krištof trdo zakličče skozi okno: »Kdo je?« Kmalu za tem se vrata odpro in na dvorišče stopi eden hlapcev od spremstva in hiti povpraševati po gospodu. Gospod Kristof se namah ogrne v plašč in že hiti po stopnicah, da vpraša in poizve. Hlapec vesel pozdravi gospoda in mu sporoča v kratkih pretrganih stavkih, da so prišli čisto v redu prav do kranjske meje in da ga je od tam Pero poslal, naj jezdi nazaj in gospodu sporoči, kako in kaj je bilo na potu. Da je

otrok zdrav in da očeta lepo pozdravlja in da bodo v dveh ali treh dneh že v Ljubljani. Gospod Krištof ves radosten veli prinesiti slu najboljšega vina in prigrizka in nato zahteva, da mu hlapec pove vse od početka do zadnjih podrobnosti.

Sluga, ki je ves truden, pripoveduje počasi z nekoliko zateglim glasom, vendar pa vse podrobnosti, o katerih ve, da utegnejo biti gospodu všeč. Drugi dan na večer so jih napadli volkovi. Bila jih je cela truma, da je Pero naštel do dvajset glav. Toda naša mlada gospodična se jih ni nič bala. Na konju je sedela trdno, kakor, da je zraščena z njim. En čas je sedela po dekliško, potem pa je preprosila spletično in Pera, da sme sedeti kakor deček. Ko je Pero na volkove streljal je zaeno pognal konja Rozvite in spletične, se ni niti malo ustrašila, temveč je z nenavadnim pogumom prijela konja za grivo in mu šepetala same ljubke besede, da so konji pozabili na strah za seboj. Proti meji grede jih je srečala četa konjenikov, ki so bili sprva zelo strogi. Ko pa jim je Pero povedal čigava je mala gospodična, so postali gospodje zelo uslužni, sporočili Peru, da se priporočajo tako slavnemu gospodu. Krištof je pri teh besedah narahlo zardel, potem pa zamahnil z roko, češ, to so besede. Drugače pa je bilo po poti zelo mirno, le ceste na to kraj meje so zelo slabe in imajo mestoma kotanje, tako velike, da so se celo konji spotikali. Krištof je zamrmral: »Kakršen gospodar, take so ceste.« Ni pa s tem nič jasnega povedal, je li mislil s tem okrajne glavarje ali morda koga višjega. Ko je videl, da je hlapec zaspan in da so postali odgovori vedno bolj kratki, ga je poslal spat, dočim je sam še nekaj časa hodil po razsežni sobi in razmišljal, kje je sedaj njegov otrok, kako se mu godi.

V.

Pero je pripeljal otroka brez posebnih težav od kranjske meje v Ljubljano. Le pri mestnih vratih, kjer je bilo stražarjem strogo zapovedano paziti na slehernega tujca, je njegova orjaška postava in nekoliko trde poteze obraza, vzbujala pri poveljujočem častniku sum, če ni morda otrok ugrabljen. Velel je stopiti Peru raz konja. Rozvita je mirno čakala na konju, dokler ni prišel Pero sam in ji napol očetovsko, napol s tisto ganljivo vdanostjo starih služabnikov pomagal iz njenega sedla. Vsa drobna in vitka v lepo sešitem ovčjem kožuščku je bila videti skoro dorasla, zlasti še, ker so njene modrosive oči tako pogumno zrle v strogega častnika. Čakala je, da se ji

je on prvi poklonil, kar je storil nehote z nasmeškom in malce globlje, kakor običajno pred plemiškimi gospodičnami. Otrok je z vso resnobo ta izraz izkazane časti sprejel in ko je čula, kako častnik strogo izprašuje starega Pera, je posegla sama vmes in začela pripovedovati: o gradu nad Senjem, o očetu in da ji je mamica že davno umrla, preden je sploh prišla ona na svet. Tu se je častnik nehote namuznil in jo opozoril, da to bržkone ne gre. Toda Rozvita, kakor, da je to čisto naravno, je žvrgolela naprej, kako so jih srečali vitezi pred kranjsko mejo in, da so bili zelo uslužni. Da jih tukaj v mestu čaka gospod dr. Verbič in da ima bržkone očala, ker je zdravnik in strašno učen. Ko je Pero na te besede polagoma vzel iz svojega žepa zapečaten pismo naslovljeno na dr. Verbiča v Ljubljani, je častnik videl, da je vsak dvom izključen in velel je, naj vstopijo skozi mestna vrata. Rozviti je sam pomagal na konja, in ko so to stražarji videli, so z orožjem žvenketaje pozdravili naše znance.

(Dalje prihodnjič.)

Gregor Mali:

KRALJ PRIHAJA

Slovenija, veseli se,
nebeški Kralj obišče te,
ki se za nas je daroval,
za prestol hostijo izbral.

Zaupno prosi ga tedaj,
svoj blagoslov razlije naj,
da bodo narodi trijé
v njegovo upali Srcé.

Upirajmo poglede tja,
kjer Bog med nami dom ima,
ljubiti zvesto nas uči,
tolažbo in pomoč deli.

Prosimo ga, naj napoji
nas v morju svoje milosti,
prižiga v srcih upanje,
v ljubezni svoje váruje!

Dr. Srečko Zamjen:

V SVETEM LETU NA GOLGOTI

(Popotni spomini)

Komur so rojenice položile v zibko popotniško palico, roma vse življenje. Mora. Roma in trpi. Roma in uživa. Svet je tako velik. Tako drugačen, tako poln zanimivosti, tako različen od ozkih sten v domovini.

Štiri dni morja od Trsta. Peto jutro zablesti na vzhodu Jaffa, vsa bela iz dalje, sivoumazana od blizu. Vonj po oranžah in mandeljnih vabi dalje na vzhod, preko ljubke, rodovitne Saronske ravani. Romarji smo in se nam mudi. Tam dalje na obzorju, z gora, nas vabi v žarkem soncu cilj našega hrepenenja: sveto mesto, »Jerusalem sancta«!

Spotoma, sredi bujnih vrtov in pomarančnih nasadov, si predočujemo »obljubnjeno deželo« vso tako: kjer se cedita mleko in med v obilici. Pa evo, naenkrat, kot da smo stopili iz raja v puščavo, preneha čar zelenja in cvetja in se umakne rumeni puščobi in skrivnostni tegobi. Pot zavije počasi navzgor, v ožgane skalnate ride judejskih gora, kjer so Filistejci zalezovali izvoljeno ljudstvo. Skalovite stepe vsepovsod; le s čim se preživljajo črede črnih koz in ovac, ki tako žalostno zro z višav na mimo hiteče? »Uboge živali prestradajo celo leto, — tolmači spremeljevalec — pozimi jih tudi mnogo pogine. Ta zemlja umira od žeje... Kot da jo razjeda skrita bol: morda črv prokletstva...« Kje ste pastirji Starih vekov, patrijarhi Jehovi posvečenih žrtvenikov, da več ne blagoslavljate svoje žalostne zemlje in njenih otrok?

Čim se bližamo Mestu, na parobkih sela kot gnezda, skopo obrobljena od oljčnikov. Tu in tam pa gruče cipres kot žalni pogrebci: morda še plakajo nad nedolžnim Obsojencem, ki so ga temnega aprilskega popoldne — pred 19 stoletji — videli umirati med dvema zločincema! Plač, ki še drhti v izsušeni zemlji, kakor tudi v duši po svetu raztepenega naroda...

Oster ovinek in že smo pred Mestom. Ostro se odraža iznad njega na jugu Davidov stolp in na sredi temna kupola Omarjeve mošeje prav na gori Moriah, na mestu, kjer je nekoč kraljeval v vsem svojem veličastju Salamonov tempelj. Onstran mošej zija dolina Cedron z Getzemanom, za njima z ljubečimi rokami objema mesto vsa bela Oljska gora, kot da se še zdaj vije nad njo srebrn oblak, po katerem se je vzpel v nebo od smrti vstali Zveličar.

Takoj nas objame vsa slikovitost, trušč in nenavadnost orientalskega mesta. Ceste kot mravljišča. V črnino zastrte žene globokih in temnih oči, z boljjo v obrazu in v srcu. Glasna, napol naga in umazana otročad. Nizke hiše, vitki minareti, cerkve in ponosni zvoniki; kamele, osli, avtomobili; kar po cesti ležeči arabc, ljudje od vsepovsod, vseh običajev in ver; prodajalnice kar na cesti; krik, prerivanje, gneča napolnjuje danes nekdanjo prestolico izvoljenega ljudstva. Ljudstva, ki je zapovedovalo, danes pa služi... Naroda, ki je drugim posredoval omiko in luč. Ljudstva, ki je iz njega izšel Vojvoda, ki je podjarmil svet ne z mečem, ne z zlatom, ne s prevaro, marveč z ljubeznijo in bratstvom — naroda, ki je pa sam ostal večni Ahasver v puščavi življenja, brez Mozesa, ki bi ga vodil: narod brezdomec, ki vsak teden še v trumah joče pod očrnelimi ostanki templja, ki je bil...

Tako Judje, tako mohamedanski arabc. Katoličan pa prihaja radostnega srca v Sveto mesto. Prvo kar poišče je — Kalvarija —. In grob Tistega, za katerega je prebrodil morje, poln nadzemske luči, ki ga je privabil. Kot nekdanji križarji prihaja, da dá zadoščenje in prost izliv svoji veri in veliki ljubezni. Vernemu katoličanu je Kristusov grob še vedno edinstveni svetilnik, ki vžiga duše, ki sveti v temo stoletij in vodi narode k Luči in Življenju.

Jeruzalem je ves na gričih, vrh 800 m visoke, valovite Judovske planote. Zato je tudi »gora« Kalvarija le nebogljen griček, da ga komaj opaziš, tako je zakopan sredi tesnih umazanih hiš starega mesta. Nad vso Kalvarijo in nad grobom se boči stara veličastna bazilika božjega groba. Pravokoten, kamenit trg pred njo —

vsekakor redkost v Jeruzalemu — je lep, poln sonca, beračev in otrok: Nedolžna otročad ima pač največ pravic do tega svetega kraja, ki je na njem Nedolžnost izkravela za krivde in zlobo odraslih . . .

Na zunaj stavba, delo križarjev v poznem romanskem slogu, ne dela tistega vtisa, kot ga morda kdo pričakuje. Staro, osivelo zidovje, nerednih črt, z dvojnimi portalom, a enimi samimi vrati.

Nič veže. Na levi ležišča zaspanih arabskih varuhov, takoj na desni pa cilj našega romanja in hrepenenja — Kalvarija. Mrzla, pusta stena. Z obeh strani nas po 18 ozkih, spolzkih kamenitih stopnicah pelje 5 m višje na vrh, na »goro«: na 6 m široko, 15 m dolgo zdaj gladko odrezano skalo v obliki glave . . . Prostora komaj za tri križe. Že tako malo svetišče delita dva ogromna stebra v dve, kar ozki kapeli; desna in oltar žalostne Matere v sredini sta v lasti katoličanov, leva plat z oltarjem križanja pripada razkolnim Grkom.

Tema ovija še danes Kalvarijo. Medle lučke skrivnostno obsevajo tri oltarje na zadnji steni. Kot onemogel klecneš na kolena in s solzami ginjenja in hvaležnosti poljubljaš svete pečine . . .

»Tu so ga križali«. Kratka evangelijska beseda, zdaj z zlatom vdolbena na prvem, desnem oltarju, se ti kot trn zapiči v srce, če imaš le še količkaj vere. Tu . . .! Tu se je odigralo največje mučeništvo sveta. Tu so ga vrgli na križ in ga vpričo njegove Matere, z žebli na rokah in nogah pripeli nanj. Nato so ga nesli dva metra dalje in ga surovo spustili v jamo, zasekano v živo skalo, da je teža presvetega telesa strahovito natrgala rane ob žeblih . . . Okrogla odprtina v marmorju, pod levim oltarjem, je kraj križanja. Tu je Bog-človek izkravel v odrešenje sveta. Tu je za ceno krvi in življenja kupil naše duše . . . V svetem strahu si zatisneš oči. Da zreš le z dušo, kot tedaj, sredi drugih dveh nedolžnega Križanega, kako steza krvaveči roki v ljubeč objem . . . Pod Njim pa od bolesti zverženih lic Mater Marijo in Janeza, ljubljenca. Strah te je stati na kraju, kjer so oni stali. S čelom in ustnicami se prižemaš v njihove stopinje. — Med tem ko s križa rosi škrlatni curek, vedno večji, vedno širši, dokler se ne razlije čez vso Kalvarijo, čez Jeruzalem, čez širni svet . . .

Razum odpoveduje, se gubi. Le srce govori govorico, ki jo dobro razume nebo. Skrušeno moli kot še ni nikdar molilo v življenju. Moli in prosi odpuščanja, se zahvaljuje in se daruje v zameno. Tako tiho in skrivnostno je na Kalvariji. Le prijetno ihtenje, šepet in molitve. Vsa srca polni le eno mogočno čuvstvo: »Molimo Te Kriste in Te hvalimo, ker si s svojim trpljenjem in Križem svet odrešil.«

Le štiri korake pod Kalvarijo je rdečkasta, krvavo nadahnjena skala, kjer sta Jožef iz Arimateje in Nikodem mazilila Gospoda. Kot da še leži tam: umirjen, a veličasten, z odprtimi, še gorkimi ranami, ki glasneje od besede pripovedujejo o brezmejni ljubezni in odpuščanju . . .

Kalvarija je kakor velik prizidek, kot desna ladja prave bazilike. Ta je velika okrogla stavba, 20 m v premeru, na 18 močnih stebrih; v sredi pod kupolo pa, kakor velika skrinja zaveze, marmornata kapelica svetega groba, v katerega so položili Gospoda. Ozka vrata te vodijo v predprostor, v kapelo Angelja. Toplo ti

postane v duši. In svetlo, kot da čuješ tudi ti skrivnosten glas: »Koga iščete? Kaj iščete živega med mrtvimi? Ni ga tukaj, vstal je ...!« Mi verujemo. Zato bi še vsaj radi videli kraj »kamor so Ga bili položili«.

Tu, na tej skali, pol metra široki, dva dolgi, pokriti z belim marmorjem, ki jo spoštljivo poljubljam, je počival svoj zadnji, kratki sen. S čelom na mrzlem kamnu, na katerem je slonelo njegovo blede čelo, se prepuščamo najslajšim čuvstvom vere in ljubezni in hvaležnosti in zaobljube krščanskega življenja. Iz dna skrušenih duš nam vre molitev: »Gospod ... pa še za moj ljubljeni, stiskani slovenski rod. Prikrajšaj mu Kalvarijo trpljenja in zmot. Da vstopi s Teboj v Tvoji ozki grob in tu odloži napuh in samoljubnost in zaslepljenost, s katero brat brata sovraži in ga ovaja ... Da vstane oproščen svoje bede in revščine v mladost in lepoto nadnaravnega sonca in ljubezni ...!«

Trpljenje — tolažba! Smrt — vstajenje! Žrtev — življenje!

To je klic s Kalvarije. To je klic prve cerkve krščanstva, — človeštva.

»Zares je to hiša Gospodova!«

Ana Galetova:

PETO KOLO

Ladi.

(Nadaljevanje.)

Hišna gospodinja je imela sina. Za dve leti je bil starejši od mene, a večji in močnejši za pet. Na dvorišču sva se našla. Dvorišče je bilo veliko, a dvoriščna poslopja in kostanji so nametali toliko sence nanj, da je ostala v sredi le prav majhna sončna lisa. Pa prav v to sončno liso sem morala hoditi vsak dan. Poslali so me. Vseokoli pa so se pred enosobnimi stanovanji igrali Milan, Berta, Ela, Ljerka. Za zeleno ograjo se je na vrtni klopi dolgočasil Ladi. Ko me je videl samo stati sredi dvorišča, je prišel prav k ograji, vtaknil nos skozi mrežo in me vprašal, če sem nova z drugega nadstropja. »Pridi k meni, dolgčas mi je,« je odprl vrtna vrata.

Sedla sva na klop. Pravil mi je, da je prav pred nekaj dnevi vstopil v šolo. Presneto sitna reč je šola. Rajše bi bil doma, da bi se ves dan igrala. Ali dolžnost je dolžnost. »Kadar bom imel čas, boš ti pri meni. Lepila bova znamke. Čez osemsto jih imam. Ali veš, koliko je osemsto?«

Ne.

»Čakaj, ti bom pokazal.«

Prinesel je na vrt škatljico in album. Bliskovito je minulo popoldne.

Ob štirih so me poklicali:

»Zakaj nisi ostala na soncu?«

Ladi me je poklical na vrt.

»No, če te je poklical, že. Sama ne smeš nikoli tja.«

Drugo popoldne sem spet stala v sončni lisi.

»Zakaj ne greš k meni?« me je vprašal Ladi.

Ne smem, če me ne pokličeš.

»Prismoda! Če sva prijatelja, te ne bom vsakokrat klical. Če me imaš rada, moraš sama priti. Ali znaš odpreti vrata?«

Znam.

»Torej, kadar hočeš, pridi, tudi če mene ni doma. Otrok pa ne puščaj notri. Umazani so. Nobeden nima robca.«

Od tistega dne je bil Ladi moj prijatelj. Če me ni bilo takoj po kosilu na dvorišče, me je klical. Če njega ni bilo sem ga klicala jaz. Povedala sva si vse in si razdelila vsak košček dobrote.

Stikala sva na podstrešju po starih kovčkih. Našla sva od moljev prejedene frake in cilindre. Našemljena sva šla trkat na vrata k vsem strankam v hiši. V drvarnici sva kopala v žaganje strelske jarke in po več ur prečepela pri malih železnih vojakih, ki jih je imel Ladi sto in sto. V konjskem hlevu sva na sveči ocvrla jajčka, ki jih je prijatelj pobral po gnezdih. Na prevrnjenem vozu sva plesala balet. Na držaj stopnjišča sva vsako soboto obesila rejena Nabukadnezarja in Ušperno — človeka iz cunj, ki ju je ustvarila dekla Katra. Z balkona sva metala papirnate aeroplane in za mački vodne granate. Skratka: Povsod naju je bilo dovolj, le v sončni lisi sredi dvorišča ne.

Ko je bil Ladi v tretjem razredu, je imel že instruktorja. Vsak dan je bil ob petih za dolgo uro odpoklican z dvorišča. Pusta je bila tista ura obema enako. Nekajkrat me je vzel s seboj. Skril me je za obleko na obešalniku, kjer sem vso uro zadrževala dih. Ladi je vse prepogosto pogledoval od knjige v moje noge, ki so se kazale izpod obešenih plaščev. Ko me je nekoč študent našel, nisem prihajala več. Odslej me ni mogel več utihotapiti.

Ko sem začela hoditi v šolo tudi jaz, so se najine urice skrčile. Nekoliko modrejša sva tudi postala. Zgodilo se je celo, da sva kdaj sedela v sončni lisi.

Gumbi.

»Ladi zate ne mara več,« je kratko odgovorila neko popoldne Mamica, ko sem prosila, če smem k prijatelju.

Kako?

»Velik je že. Ima rajši prijatelje, svoje sošolce. S fanti se lahko podi po dvorišču. Kaj naj se igra s teboj?«

Saj me ima rad. Pogovarjava se.

»Vedno se mu ne ljubi pogovarjati.«

Nikoli ni še rekel.

»Tiho!«

Tisto popoldne sem stala v kuhinji, ne da bi vedela zakaj. Tako se je zgodilo odslej večkrat.

Tiščala sem nos v šipo in gledala na cesto. Nisem si mogla izmisliti nobene igre. Punčke so dolgočasne. Vedno so enake. Kaj bi? Takrat je padla s šivalnega stroja škatlja gumbov. Na vse strani so se razpršili. Najrazličnejših barv, velikosti in oblik so bili. Začela sem jih pobirati. Ko so bili spet vsi v škatlji, sem jih stresla na mizo in si ogledala vse po vrsti, vsakega posebej. Do večera sem bila pri njih.

Vsak dan sem odslej ogledovala nove znance. Imen sicer niso imeli, a poznala sem vse.

Če je pa kdaj katerega zmanjkalo, mi je bilo kot bi umrl. Celo po spolu sem jih ločila. Dobro se spominjam velikega, rjavega, oguljenega gumba, ki je vedno igral vlogo gospe ravnateljice.

S svojim narodom sem uprizorila pogrebe, procesije, vrtno veselice, javne nastope in ne vem, kaj še. Ure in ure sem sedela s podvitimi nogami na stolu in premikala po mizi svoje podložne. Govorila sem z njimi šepetaje, a oni so kričali, da so prekričali molk v sobi in ropot na cesti.

»Pusti vendar enkrat že gumbе! Tam imaš igrače!« je nekoč kakor strel padlo med moje, prav ko so pri slavnostni maši vsi klečali in si trkali na prsa. Strah!

Kakor da se cerkev podira! Narod ves zmešan pada v škatljo! Postavila sem škatljo z gumbi na šivalni stroj in sem molčala.

Kadar mamice ni bilo doma, sem šla kakor tat ponjo in pri gumbih so minule moje najlepše ure.

DOMOV.

»Če boš pridna, pojdemo za veliko noč domov.«

»Še veš, kje si doma?«

Vem.

»Greš rada?«

Rada, sem čez dolgo odgovorila kar tako.

Beseda dom mi v resnici ni zbudila nobenega čustva več. Navadila sem se, da mi nečesa manjka. Mama, oče, sestre, brat — kot da mi niso rodni.

»To te bodo gledali otroci,« se je ponorčeval papa.

V kateri obleki pojdem?

»Mamica, govori, kakšna pojde naša gospodična!« Smeh.

Iz smeha sem komaj razumela:

»V modri, ki ima svileni kravato in karirasti plašček.«

»Glej, da boš govorila lepo in pravilno.«

Veliki ponedeljek je bil sončen dan. Peljali smo se domov.

Dve sestri sta nas čakali na kolodvoru. Ko sem dala roko prvi, me je nekaj spreletelo, a v istem hipu izginilo. Brez kakega pričakovanja sem se bližala domu. Kako sva se srečali z mamo, se nikakor ne morem več spomniti. Oče me je veselo potapljal po rami. Potem sem se čudila, zakaj so dali pomanjšati okna. Sestre sem spraševala, če vedo, kaj je predpasnik, steklenica, omara . . . Bratec je že koracal. Na dvorišču sem se sestala z Lojzkom. To ni bil Ladi.

(Dalje prihodnjč.)

Gedeon:

ŽENA IN MARKSIZEM

Marksizem se pri svojih obljubah ni mogel ustaviti pri ženi in se je tudi nasproti njej pokazal nad vse dobrohotnega v besedah. Obljubil ji je, in ji še obljubi — samo da jo pridobi zase — enakopravnost z možem, politično enakopravnost pri delu, osvoboditev od skrbi za dom in vzgojo otrok ter ločljivost zakonske vezi.

Saj je že stara resnica, brezboštvo ni v marksizmu nekaj slučajnostnega, temveč da spada k njegovemu bistvu in da je le posledica materialističnega nazora. Prav posebno pokazuje marksizem svojo materialistično-ateistično ost pri ženskem vprašanju. S svojimi zahtevami stremi marksizem nič manj kot za tem, da razbije družino, ki ji je ravno žena duša. Družina-osnovna celica človeštva, ki jo je postavil ob ustvaritvi sveta Bog, naj preneha obstojati samo zato, da bi marksizem lažje zavladal družbi, dom naj se razbije, da bodo otroci čimprej brez zavetja in predani vzgoji družbe, ki jim bo napolnila srca s srdom do vsega božjega. Zakonska vez je najtrdnjša podlaga družini, zato je treba tudi to odpraviti, obenem pa čimprej uničiti katoliško Cerkev, ki čuva nad njo v Kristusovem imenu.

V Rusiji se vsi ti načrti sistematično izpeljujejo po načrtih komunistinje Kolontajeve. Imajo pa pri tem le malo sreče. Osvoboditev od domačega ognjišča je lepa

fraza, ki jo pa sovjeti ne morejo izpeljati, ker je dobro znana kvaliteta sovjetskih javnih kuhinj, ki ne morejo zadovoljiti žena. Zato se trudi še sedaj žena delavka, čeprav utrujena od tovarniškega dela, da si ohrani svojo kuhinjo. Tako mora delati sedaj v tovarni in doma v gospodinjstvu. — Sovjetske oblasti se trudijo že zgodaj vzeti otroka materi in ga dati v vzgojo »pedagogu-strokovnjaku«, da postane »kolektivno misleč« človek. Matere naj le rodijo otroke, nato pa niso več njihovi. Sovjetske matere seveda so navsezadnje zopet le žene z istim čuvstvovanjem kot njihove evropske sestre in se zato branijo dati svoje otroke sovjetskim »pedagogom«. Tudi tretjega daru-osvoboditve materinstva, ne sprejemajo ruske žene odprtih rok. Čim bolj življenje postaja normalno in čim manj vlečejo fraze ruskih mogotcev, tembolj padajo splavi posebno med mladim rodod. Tudi ločitev zakonov postaja redkejša, ker ločitev ženi ne prinaša koristi. So pa tu tudi otroci, ki postajajo tudi za ruske zakonce bolj in bolj trdna vez.

Vse to nam kaže, kako strašne posledice more imeti marksizem za ženo, ko ji sicer more vzeti vse, dati pa nič. Kaže pa tudi, da so naravni in božji zakoni močnejši od maksističnih načrtov in da gredo preko njih. Ko bi ruska žena mogla, bi se gotovo prav rada zahvalila za vse te dobrate in prostosti. Saj čuti tudi ona kot vsaka druga, da je njena največja svoboda vršitev dolžnosti v krogu družine, iz katere jo bo iztrgal le odhod v boljše življenje.

Glavna papirnata zahteva Kolontajeve je enakopravnost pri delu. Toda tudi v tem oziru čudno izgleda ta enakopravnost v praksi. Tako so videli nepristranski očividci žene zaposlene v Rusiji pri najtežjih delih pod zemljo, v rudnikih in pri nočnem delu. V »meščanskih« evropskih državah je prepovedano ženam tako delo, ker so žene zaščitene z zakoni. V Rusiji je ravno nasprotno zaradi principa enakopravnosti z možem. Tako vidimo, kako se v resnici marksizem norčuje iz žene ko ji odreja čisto drugo mesto kot pa ji pripada. In kaj koristi ženi pri takih razmerah politična enakopravnost, ki je pravzaprav le pesek v oči! Slovenska publicistka irra prav, ko zahteva, da rešitve ženskega vprašanja ne smemo iskati *izven* družine in doma.

Nič boljši ni evropski marksizem. Na vsa usta kriči o ženskih pravicah v zasebnem in javnem življenju, vemo pa dobro, kako misli v resnici. Vemo, kako so marksisti marsikje igrali dejansko čudno vlogo glede ženske volilne pravice in to vse, ker so se zavedali, da ta ne bi koristila, temveč le škodila njihovi politični organizacija. Torej tudi ženske svoboščine naj bi bile le voda na marksistični mlin!

Marksistične rešitve ženskega vprašanja si naša slovenska žena ne more želeti, ker bi pomenila za ogromno večino strašno poslabšanje in novo suženjstvo. Zato mora iskati rešitve drugod, to je v rešitvi, ki ji jo priporoča krščansko-socialno gibanje, ki edino hoče rešiti ženo na principih krščanske kulture ter socialne pravičnosti Slovensko ženstvo naj druží zbor, pojoč dr. Krekovo pesem:

Sestré, v ljubezni se združimo, z rokó sezimo si v rokó,
saj se za svojo čast borimo in za počtenje nam svetó:
srce strahu nam ne pozna v imenu našega Boga!

BELE VRTNICE

(*Nadaljevanje.*)

Minilo je več tednov. Vandino zdravje se je boljšalo. Asistent je bil s svojimi uspehi zadovoljen. Zadovoljen je bil tudi sam s seboj in — z Vando. V začetku se je bal njene bližine, bal njenih oči, njene lepote in prikupljivosti, — bal sam sebe, pa se je vse tako lepo pogleglo in umirilo. Prej mu je njena bližina, da, že samo misel nanjo razburila vso notranjost, sedaj mu je povzročala samo sladko ugodje. Odkod ta sprememba, tega ni umel. Tudi ni iskal, kaj bi bilo temu vzrok, — saj je bil s položajem zelo zadovoljen.

Rad se je mudil v njeni bližini in zvečer po končanem pregledu se je odpočil pri Vandini. Pripovedoval ji je o svoji materi, očetu, sestri, o svojih obljubah in sklepih, o svojih načrtih, o svojem delu, o svoji — bodočnosti. Ni ji prikrival, da je napravila nanj globok vtis, celo svoj boj ji je deloma priznal.

Tako je Vanda vedno bolj spoznavala značaj in osebnost človeka, ki je bil ideal njenih sanj. Že takrat, ko mu je otroško naivno razodela svoje sanje, ko mu je takorekoč razkrila svoje srce, svojo dušo, že takrat je spoznala njegovo notranjost. Z vsakim dnem je gledala jasneje, dokler ji ni bila duša tega moža odprta knjiga.

Vedela je, da jo ljubi in da ta ljubezen podzavestno živi v njegovi duši; vedela je, da je zmožen žrtvovati lastno in tujo srečo svojemu poklicu, svojim načelom na ljubo. Rahla nevolja ji je legla v dušo in zasenčila blestečo sliko v njej. Toda le za hip! Dih njene ljubezni je pregnal temno senco in njegova slika je žarela jasneje ko prej pred njo. Poskusila se je sprizniti z mislijo, da je ravno v tem njegova veličina, da nikdar ne misli na svojo srečo, da se tako nesebično žrtvuje za druge, za splošni blagor.

Velikodušno mu je hotela celo pomagati. To ni bila lahka naloga, a Vanda se ni bala žrtev. Drago se je čudil, kako se je naenkrat umirila njegova notranjost, kako lahko je naenkrat postalo občevanje z njo. Niti slutil ni, da je to Vandino delo, — Vandina velikodušnost. Prve dni mu ni ničesar prikrivala. Nasprotno, ko mu je v sanjah razodela skrivnost svoje ljubezni, ni mislila nič. Ko pa je zapazila, da ga njena ljubezen ne osrečuje, nasprotno, da ga muči, da se ji upira, tedaj je začela misliti in — spoznavati. Spoznala je, da more osvojiti njegovo srce in tudi njega samega, ali pa . . .

Vanda je spoznala še več. Spoznala je, da bi Drago sicer podlegel svoji in njeni ljubezni, a ta bi ga ne osrečila. Preveč se je vživel v svoja načela, v svoj poklic. Njegova življenjska naloga je — žrtev. Ljubezenske vezi bi ga v tem ovirale.

Če se žrtvuje on — se bo tudi ona žrtvovala. To je sklenila Vanda in to tudi vršila. Ko bi bil Drago dober, globok poznavalec žensk, bi bil morebiti opazil, da se je Vanda spremenila, da je postala resnejša, da so bile njene oči še bolj globoke. On pa se je samo čudil, da je zdaj tako srečen, tako zadovoljen ob njej. Njen pogled, ki ga je prej razburjal, ga je zdaj miril. Če se je prej dotaknil njene roke, je zagorel ogenj v njem, zdaj mu je razlil mehko udobnost v ude.

Užival je vse to in ni slutil, da je to blagoslov — Vandinih žrtev, ni vedel, koliko junaštva je bilo včasih treba, da je to zmogla; a zmogla je, ker je ljubila.

Čez 3 tedne je asistent dovolil Vandini vsaj to, da je smela čez dan ležati na balkonu. Tu je bilo lepše, kot v sobi. Veselila se je, — a že prvi dan ji je prinesel malo bridkost. Vzrok te je bila Mira, — njena sostanovalka.

Bila je to 20 letna črnolaska, ljubka in vročekrvna, a čisto prijetna družabnica. Dokler je bila Vanda še v sobi, nista veliko govorili, ker je Mira skoro ves dan preživela na balkonu. Zvečer pa je Vanda navadno že zaspala, preden je Mira prišla. Tako sta se komaj dobro poznali. Sedaj, ko sta bili obe zunaj, sta se začeli tudi bolj zanimati ena za drugo. Kot bi hoteli nadomestiti zamujero, sta hiteli s pripovedovanjem. Tedaj je vstopil asistent.

»Seveda, zdaj bosta pa klepetali ves dan in pri tem naj si pljuča odpočijejo. Kaj misliš Mira, ali bo to šlo?«

»Mislim, da pojde!« se je zasmejala Mira in ga nagajivo pogledala.

»Ti misliš. Jaz pa vem, da ne pojde.«

»Zmiraj vendar ne moreva molčati!«

»Zmiraj, — hm, — to bi bilo res preveč.«

»Oh! Kako ste nagajivi. Povejte mi raje, kdaj bom smela domov?«

»O, — še dolgo ne! Kaj pa ti tukaj manjka? Tako lepa sobica, prijetna družčina in da ti obiskov ne primankuje, pričajo vedno sveže vrtnice.«

Mira je zardela in hitro odšla ven. Asistent pa se je obrnil k Vandini. Ves začuden je opazil, — da je vsa spremenjena. Njene

jasne oči so bile zalite s solzami. Teh pa se je tako bal, kakor navadno vsi moški. Pa še — njene solze. Padale so mu v dušo in ga skelele. Nežno jo je prizel za roko in z glasom, ki je bil več kot sočuten, vprašal mehko in proseče:

»Vanda, zakaj jokate? Ker sem bil — odkritosrčen in govoril kakor mislim?«

Odločno je zanikala. Asistent je vprašal dalje: Zakaj — čemu? Morala je dati pojasnilo. Toda, kako naj ga da? Da je ljubosumna, da joka, ker je on tako prijazen do Mire, — tega mu vendar ni mogla reči.

»Vanda, ali mi nič ne zaupate?«

»Ne morem vam tega povedati. Saj ne vem niti sama, čemu jokam. Mogoče zato, ker nisem tako srečna, kakor moja tovarišica!«

»V čem je ona srečnejša!«

»V marsičem. Mira ima vedno sveže vrtnice.«

»Samo to?«

»Ker uživa vašo naklonjenost.«

»Mojo naklonjenost?«

»Da, saj ste ji vendar rekli: ti.«

»Ah!« Zdaj je vedel. Vanda je ljubosumna. V tem hipu je bila v njegovih očeh bolj otrok kot dekle. Da izvira njena ljubosumnost iz ljubezni, nato ni pomislil. Božajoč njeno roko, jo je tolažil:

»Ti, — to je ena izmed mojih glavnih napak. Skoro vse pacientinje tičem, ne iz naklonjenosti, ampak tako — iz navade.«

»Zakaj potem ne tičete tudi mene?«

»Vanda, — vi ste izjema.«

»Naj ne bom v tem izjema, — prosim!«

»Zakaj? Ali vam bolj ugaja »ti«?«

»Da. Ti je besedica zaupljivosti, naklonjenosti, prijateljstva in — ljubezni.«

»In katero teh štirih lastnosti mi prisojate?«

»Vse štiri« je rekla pol v šali, pol zares. Nato se je zopet zresnila in nadaljevala: »Vidite, jaz sodim sama po sebi. Ako mi je kdo drag, tedaj mu rečem ti, a nikdar ne privoščim te besedice tistim, ki jih ne maram.«

»Torej tudi mene ne marate, saj me vedno vičete.«

»To je nekaj drugega. Vi ste moj zdravnik, torej oseba, kateri sem dolžna spoštovanje in hvaležnost.«

»To lahko tudi jaz rečem. Vi ste moja pacientinja, torej vas moram spoštovati.«

»Ha, sedaj ste se ujeli. Ali niso tudi druge, na primer Mira, vaše pacientinje?«

Tedaj se je vrnila Mira in prekinila pogovor. Asistent je še enkrat pobožal Vandino roko, nato je s pripombo, naj bosta pridni, odšel. Ko je odhajal, je pogledal na uro in se vznevoljil. Pol ure se je spet zamudil. To je čisto proti njegovi navadi. Hudoval se je nad samim seboj, nad drugimi, le nad Vando se ni mogel hudovati . . .

Čisto tiho si je priznal, da jo ima res rad, ampak tako kot bi mu bila sestra ali . . . Kdo pa bi je ne imel rad, ko je tako naivna, tako odkritosrčna. Da, to je njen čar, v tem je njena moč, njena privlačna sila. Spet se je začel bati, da mu bo v skušnjavo. Z vso silo ga je vleklo tja gor, — a premagal se je in ni šel. Bilo je po dolgem času prvič, da je opustil svoj večerni obisk.

To pa je opozorilo Vando in iznova si je obljubila, da bo mirna in mu lajšala položaj.

Drugo jutro je Drago hiteč iz stanovanja v bolnišnico, zapazil v izložbi cvetličarja krasne vrtnice. Spomnil se je Vandinih besed. Brez pomisleka je stopil v trgovino in zahteval šopek belih vrtnic.

»Samo bele?« je nekoliko začudeno vprašala prodajalka.

»Samo bele!« je potrdil in bil zadovoljen, da je prišel na to misel. Plačal je hitro in že je hotel oditi. Ko je šel mimo prodajalne eden izmed njegovih tovarišev, se je Drago hitro umaknil od vrat. Obenem je uvidel nerodnost, ki si jo je nakopal. Kako naj gre s tem šopkom po ulici, kjer ga vsi poznajo. Smejali se mu bodo! On — Drago Pšenič, — pa vrtnice! Ne, — to res ne gre skupaj.

Prodajalka je najbrž uganila njegove misli. Malo pa je bila močoč: tudi radovedna, komu je namenjen ta šopek. Zato mu je prišla na pomoč:

»Ako želite, lahko naš dečko odnese šopek.«

Hvaležno je pogledal prodajalko, ki ga je tako rešila iz zadrege in zaprosil:

»Bilo bi mi res ljubo!«

Zaklicala je skozi vrata v notranjost stanovanja. Takoj je prišel 12 leten deček. Ko je zagledal gospoda s šopkom v roki, je takoj pristopil:

»Ali me potrebujete, gospod?«

»Da, ali bi nesel tale šopek?«

»Rad. Prosim, kam in komu naj nesem?«

»Veš, kje je klinika?«

»Vem.«

»Oddelek za bolne na pljučih?«

»Vem.«

»Torej poišči sobo št. 10 in vprašaj za gospodično Vando.«

»Gospodično Vando.«

»Ali boš zapomnil?«

»Bom.«

»Dobro. Tu imaš šopek, pazi, da ga ne pokvariš. Tu imaš za bombone.« Stisnil mu je v eno roko šopek, v drugo nekaj drobiža. Dečko se je veselo nasmehnil in komaj da je rekel »hvala,« že je bil zunaj. Drago mu je počasi sledil. Dobesedno »počasi«. Kajti, — ko je dospel v bližino klinike je deček že hitel nazaj. Nekoliko začudeno je pogledal deček zdravnika, kakor bi hotel vprašati, zakaj ni nesel šopka sam, ko gre vendar isto pot. Drago je dečka ustavil:

»Si oddal?«

»Sem.«

»Kaj je rekla?«

»Rekla je: »Ah, — krasne vrtnice« in »hvala«.

»In ni vprašala, kdo pošilja?«

»Ne!« je dejal dečko in čez čas umno dostavil: »Najbrž je uganila!«

»Saj bo res!« je pritrdil Drago dečkovi modrosti in mu prijazno pokimal. Dečko je pozdravil in stekel naprej.

»Bog ve, — ali je res uganila?« je mrmral Drago grede. Še med delom ga je motilo to vprašanje. Komaj je pričakoval čas pregleda. Pa tudi zdaj še ni bil gotov, ali bo kaj zvedel, ker je naravnost vprašati vendar ne more.

Vanda je uganila, kdo ji pošilja šopek. Kajti poslati ji »bele« vrtnice, je mogel le samo asistent. Ko je sedaj vstopil in kakor navadno vprašal, kako se počuti, se je nasmehnila in rekla:

»Dobro, saj zdaj imam tudi jaz svoj šopek vrtnic in upam, da me tudi vikali ne boste več.«

Nekaj časa je molčal, nato pa govoril vprašujoče:

»Rekel bi vam — ti, — a bojim se . . .«

»Bojite se, da bi vas napačno umela. Ne bojte se! Dobro razumem pomen »belih« vrtnic.«

»Kaj so vam povedale bele vrtnice?«

»Povedale so mi, da je nekdo, ki me ima rad in se — boji ljubezni, svoje in moje.«

»Vanda, — ne bojim se ljubezni, ampak — strasti. Nisem samo človek, ampak tukaj, za vas sem predvsem zdravnik in z zdravniškega stališča moram presojudati tudi to zadevo. Kot zdravnik stojim na stališču, da je zakon, — oziroma materinstvo za jetične ženske — poguba. Vsakdanja praksa me uči, mi pove več kot dovolj. Zakonska žena je na ta način v vedni nevarnosti, ker je pač odvisna od — prizanesljivosti moža. Zato obsojam vsakega moža, — ki vzame v zakon bolešno ženo. Kar velja za druge — velja ravno tako tudi zame. Zato bom pač ostal samec . . . !«

»Ne razumem vas. Čemu bi morali vi ostati samec?«

»Vanda, ali me res ne razumete? Kaj so vam povedale vrtnice?«

Vanda ni odgovorila, a jasno je videl v njenih očeh njen odgovor. Sklonil se je bližje k njej in govoril hitro in razburljivo:

»Obljubil sem sam sebi, da ne bom poročil bolnega dekleta, tudi če bi jo vzljubil. Obljubil pa sem si istočasno, da nikdar ne bom sklepal zakona — brez ljubezni. Nečastno se mi zdi eno in drugo. Ko sem srečal vas, Vanda, sem vedel, da je zapečateni moja usoda. Vaše sanje so bile resnične, — peljal vas bom čez ozko brv do obale — tja do cvetne poljane, — vi pojdete naprej, — jaz pa bom ostal pri svojem delu.«

Umolknil je in tudi Vanda je molčala pod vtisom njegovih besed. Potem pa je nehote vzdihnila:

»Torej bom morala res sama čez cvetno ravan?«

»Ne — spremljala vas bo moja ljubezen!« je rekel Drago toplo in jo poljubil na čelo. Nato pa je hitro odšel. Gledala je za njim in zašepetala ganjena:

»Drago, — vredna hočem biti tvoje ljubezni. — Tebi enaka hočem biti!« Čutila se je srečno, saj ji je vendar njen »junak« razodel svojo ljubezen, da, idealno, nesebično ljubezen, ji obljudil zvestobo in vendar — so se njene jasne oči zalile z solzami. Jokala je dolgo — dolgo!

Kdo bi razumel žensko dušo? Zahrepeni po čisti, nesebični ljubezni, a ko to doseže, še želi, da bi ljubezen in svoje bogastvo delila drugim. Vzdrami se v njej materinski poklic. Žena, mati hoče postati, čeprav ve, da bo ta poklic od nje zahteval žrtev in morda življenje.

Polagoma pa se je spet pomirila. Obnovila je njegove besede in začela snovati načrte za bodočnost. Vsi prejšnji so bili nemogoči, neporabni, saj so se vsi zlivali v eno iskreno željo: Ustanoviti družino. Kakor vse deklince, tako je tudi Vanda sanjarila o tihi, družinski sreči. Zdaj pa je uvidela, da ji je drugače odločeno. Torej je treba napraviti nov načrt.

Vedno bolj mirno in trezno je mislila, vedno jasneje je zrla v bodočnost, dokler ni dozorel v njej nov načrt. Ta načrt je bil lep in vzvišen, a tudi težak poklic, na katerega je mislila, zahteva žrtve in nesebičnosti. Pa to je hotela — saj je hotela biti njemu enaka. Čutila je, da se je odločila za težko breme, a zaupala je na moč ljubezni in na pomoč božjo. Sklenila je roke in molila vdano in zaupno:

»Pomagaj, o Bog, daj mi zdravja, da morem izvršiti, za kar sem se odločila! . . .«

Angel, ki je stal ob njej, se je nasmehljaj. Tiho je dihnil v zrak in že je spanec zaprl njene oči. Angel božji pa je odplaval v nebo pred božji prestol in pripovedoval Bogu o svoji varovanki, o njenih načrtih. In Vsemogočni se je smehljaj načrtom neznatnih malih bitij, ki si nalagajo bremena, ki presegajo njihove moči.

(*Dalje prihodnjič*).

Ž E N A I N D E L O

R. Smersu:

PRAVICE OB PORODU

V zadnjih dveh številkah »Vigredi« smo si ogledali ona določila naše socialne zakonodaje, ki ščitijo delavko in nameščenko ob porodu. Danes pa si hočemo ogledati še določila naše socialno zavarovalne zakonodaje, ki nudi delavkam in nameščenkam ob porodu dejansko podporo. Te podpore sicer niso velike, vendar pa so za delavsko družino dobrodošla pomč. O teh pdporah govori zakon o zavarovanju delavcev iz l. 1932, ki pa je bil ravno glede porodniških pdpor v l. 1931. izpremenjen in poslabšan.

Dočim smo pri socialno zaščitnih določilih opisali, da veljajo za delavke druga določil'a kot za nameščenske, vidimo tu, da so porodniške podpore tako za ene kot za druge enake. Zakon dela razliko le med *članicami*, ki so same zaposlene in *svojkami*, pri katerih so njih možje zaposleni.

Članice, ki so bile zavarovane pred porodom nepretrgoma 90 dni ali v zadnjem letu pred zadnjim vstopom k uradu najmanj 6 mesecev, dobe: 1.) brezplačno babiško ali zdravniško pomoč za 9 dni; 2.) brezplačna zdravila, obvezilni material

in zdravniško pomoč v primeru obolenja, povzročena pri porodu za največ 26 tednov;

3.) v nujnih primerih pa mesto babiške in zdravniške pomoči bolnico ali porodnišnico za največ 14 dni.

Članice z navedenim članstvom imajo torej pravico samo do naštetih podpor, ne pa tudi do denarnih podpor.

Do denarnih podpor imajo pravico samo one članice, ki so bile zavarovane v zadnjem letu pred porodom najmanj 10 mesecev ali v zadnjih dveh letih pred dnevom poroda najmanj 18 mesecev. In sicer dobe te članice poleg vseh preje naštetih podpor še: 1.) porodnino za 6 tednov pred in 6 tednov po porodu v višini $\frac{3}{4}$ mezde, vendar samo toliko časa, dokler ne delajo za zaslužek;

2.) prispevek za opremo živega novorojenca v enkratnem znesku Din 150.— (pri dvojčkih Din 300.—) za vse mezdne razrede enako;

3.) dojnino po Din 4.— na dan za 12 tednov po prenehanju porodnine, ako nastopijo službo in otroka doje;

4.) bolnišnico najdalje za 26 tednov, če je zdravljenje v njej nujno potrebno.

Žene zavarovanih članov imajo tudi pravico do porodniških podpor in sicer do sledečih: Ako so bili njihovi možje zavarovani v zadnjem letu, preden je žena rodila, najmanj 10 mesecev ali v zadnjih 2 letih, preden je žena rodila, najmanj 18 mesecev, dobe:

1.) brezplačno babiško ali zdravniško pomoč za 9 dni;

2.) brezplačno zdravilo, obvezilni material in zdravniško pomoč v primeru obolenja, ki je posledica poroda, za največ 26 tednov;

3.) enkratni prispevek za opremo deteta v znesku Din 150.— za vse mezdne razrede enako.

Če zavarovani člani (možje) nimajo omenjenega članstva, ne dobe za porod pri svojih ženah nobenih podpor.

Da se dobe podpore, mora na dan poroda obstojati članstvo pri okrožnem uradu. To se pravi: le tisti člani imajo za svoje žene pravico do podpor, ki so na dan poroda ali v službi ali v užitku bolezenskih podpor in pa tisti člani, pri katerih še ni minilo 3 oziroma 6 tednov od izstopa iz službe — pa imajo seveda dovolj mesecev članstva. Pri članicah pa se v članstvo všteje tudi zaščitna doba dveh mesecev pred porodom. To pa velja samo za članice, ki delajo v podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev. Važno je za članice tudi to, da se jim izplačajo podpore od tretjega dne dalje, ko prijavijo pri uradovem zdravniku svojo nosečnost.

K O L O D V O R S K I M I S I J O N

J. Hladnik:

OH TE KUCHARICE

Grdo so znale zabavljati nameščenke pri Podjunskih. Ta nepridiprava gospoda! Vedno te samo poganjajo, nikdar ti nič svobode ne privoščijo. Vedno: hi! hi! Zabavlja mi čez kuhinjo, meni kaže prah in madeže, ki jih je kar gotovo sama nalašč zato napravila, da ima čemu zabavljati! ... da ni dobro izlikano! ... Tako

so se razgovorile kar vse tri in bridko občutile krivice, ki se jim gode . . . Ura je pa tekla kar naprej. Pa to ti je nerodna stvar ta ura. Nič ni vprašala, nič ni rekla, samo neslišno je kazala in svoj kazalec molče porivala v vsakdanjem krogu proti oni točki, ko je po običaju in po dogovoru moralo biti kosilo gotovo. Na minute niso posebno pazile . . . saj ima gospoda časa dovolj, naj le potrpi . . . ali pa naj si sami kuhajo, bodo že videli, kako to gre . . . Tako, približno je pa le bilo vse ob času na mestu. Zaradi dveh, treh minut se gospodi ni videlo vredno javno opozarjati k redu.

In tako so pripravljale kosilo tudi včeraj. Lizi, Nežka in Januška. Kar vse tri, zakaj zvon ni Januške nič klical k vratom, Nežka je imela s pospravljanjem manj posla, ker je nekaj članov družine odsotnih, Lizi je pa tako bistven inventar kuhinje ves dan in pol noči. Vse tri so tako prav lepo sporazumno in prijateljsko reševale najbolj zamotana vprašanja iz javnega in tajnega življenja . . . No, to so bili prav najlepši trenutki njihovega skupnega življenja. Pa ti je smola prav to, da najlepši trenutki vedno prehitro teko, kakor da bi bila ta nerodna ura gori na steni prav nalašč nevoščljiva človeku in bi prav zato bolj pohitela, da mu prijetne čase v življenju okrajša . . . Tako so te podjunske deklice pozabile danes celo na uro, kar se sicer res nikoli ni zgodilo. Res, čisto so pozabile. Pa kdo bo vedno gledal na uro . . . Saj je vedno ob pravem času vse na redu, kako bi torej ne bilo danes. Saj vendar ni ura tista, ki kuha, niti ne bo ona kosila dobila. O da, Liza je samozavestna. Ona ve, da ji še nikdar ni nihče pregovarjal niti ure, niti tega, kar je za kosilo pripravila. Januška je pa tudi bila nekoliko bolj trde kože in se ji ni nikoli zdelo spomina in omembe vredno, če jo je domači sin ali hči ujedel z vprašanjem, če pozna na uro. Kaj je to končno njo zadevalo. Ona je postavila na mizo tisto in takrat, kadar ji je Lizi to odredila.

Včeraj je bila pa smola. Vsak dan, pa prav vsak dan! prav tedaj, ko je bilo treba z juho na mizo, je zatrobil avto prav pod oknom. Vedno isti glas, vedno enako: dvakrat. Ni bilo važno, kdo je trobil in čigav je bil avto. Bil je kakor dogovorjen signal, ne kakor ura, ki teče pa nič ne reče. Ta je vedno povedal: halo, Lizi, kosilo mora biti na mizi! In ena, dve . . . kar hitro je bilo vse na mestu. Pa so tudi gospoda včasih na ta poznani signal jako nestrpno čakali, ker se ni vedno držal iste minute. Toda vso svojo kritiko so izrazili kvečjemu v vprašanju, če kuhinjska ura točno kaže. Ta dan pa, kdo ve, kaj je bilo. Morda je obolel avto, morda njegov gospodar . . . Signala ni bilo, dekleta pa so lepo modrovala in kuhala in čakala . . . Pa tudi gospoda je čakala, le ura bi strašno rada povedala, da je lačna, pa je prav danes nihče vprašal ni. Za cel četrt ure že se je pomaknil veliki kazalec čez uro, ki je bila kosilu odrejena, toda še se niso oglasile odrešilne stopinje, s katerimi je podrsavala Januška, ko je nesla juho na mizo.

Nestrpni so že postali tega čakanja. Kar nič si že niso imeli več povedati in le z muko se je ohranil navidezen mir, čeprav je bila že pet minut vsem na koncu jezika zabavljica na te kuharice, ki nobenega reda ne poznajo. Saj je bilo to velikokrat, da je lezla zabavljica proti koncu jezika, so se vedno vrata prej odprla, kot je beseda doli padla, ko pa je bila juha tu, je bila nevolja že pozabljena. Pet minut so jim morali doprinesiti prav pogosto. Nategnilo se je včasih tudi na deset. Pa

ko je bilo kosilo tu, je vsa nevolja splahnela v nedolžno vprašanje, če poznajo v kuhinji na uro.

Danes pa kar cel četrt ure. In kar nobena vrata se ne odpro, nobenega pojasnila od nikoder, in prav danes so vsi prav posebno lačni! In naravno, da se je sprožilo. Kar so znali zadrževati vsak dan, kar se je že dolgo nabiralo nevolje nad površnostjo in netočnostjo hišnih uslužbenk, to se je sprožilo. Bridko bi bile Januška, Nežka in Lizi razočarane, če bi na lastna ušesa slišale, kako drugačno sodbo imajo o njihovem delu in pridnosti drugi, kakor pa so si jo o sebi ustvarile same. Ki so iz tega, ker jih ni nihče javno pograjal in ukoril, sklepane, da je vse njihovo delo popolnoma brez graje.

In privihral je sin v kuhinjo in za njim mati, da so tega nevajene kuharice kar zatrepetale. Tedaj so pa iz dvojnih ust zvedele marsikaj, česar jim ni še nikdar nihče povedati upal ...

In vse to zaradi tega nesrečnega avtomobila, ki je zbolel ali pa zaspal ... Vedno je nekdo tretji kriv!

Ko so vse tri popoldne vse to, kar so zvedele, malo prevdarile, so pa res ugotovile, da ni vse neopravičeno, kar so slišale.

Je pač tako, da svoje napake nosi človek v tisti torbi, ki je na hrbtu, zato jih pa kar ne more prav spoznati ...

V R O Ž N E M D O M U

F. G.:

ZA POMLAD

Pred leti je Julka pri deklških predavanjih slišala o temperamentih: o tihih, sanjavih melanholikih, o brezbriznih flegmatikih, o odločnih kolerikih in o hitrih sangvinikih. Mnogo dela in ugibanja je pri dekletih povzročilo tisto predavanje: kam bi uvrstile sebe, kam svoje tovarišice. Seveda, deklice niso pomislile, da je čistih temperamentov malo in še da se pri tako enoličnem, vsakdanjem življenju težko spozna posebnosti posameznika.

V delavski ulici pa je drugače. Vsak dan sproti grozi tamkaj nekaj temnega in strašnega: morda bo tovarna zmanjšala obseg obratovanja in odpustila delavce; morda bo le delavni čas skrajšan, da ne bo treba reducirati delavcev; morda pa bo vodstvo tovarne spet našlo tehtne razloge, da bo znižalo plače ... In so tam v delavskem predmestju še vedno delavci, ki vsako soboto zapijejo polovico plače; pa drugi, ki preklinjajo sedanji družabni red in tožijo, da zanje ni pomoči, ker so na svetu samo za garanje; in so še drugi, ki s svojimi skromnimi dohodki pošteno preživljajo in oblačijo svojo družinico, pa še ob sobotah nikdar ne pozabljajo na pomaranče za malčke in na majhen priboljšek za mamico, da se loči, kdaj je »plačilna«. In se ločijo družine: skromna sreča in zadovoljnost, mrka črnogledost in obup, pretep in kreg in jok. Kakor da ne sije nad vso ulico isto božje sonce ...

V Julkini sobici pa je vedno vedro in sončno. Ne vem, morda so tudi njena okna obrnjena k jutru. (Pregelj je zadnjič tako lepo povedal: O, to je posebna sreča, imeti okna v jutro. Zbudiš se, spregledaš na mah in imaš sonce in dan. Tako se prebujajo otroci naravnost iz sanje v igro veselega dne.) Pa ima Julka drugo sonce, v katerega se prebudi vsako jutro: vsemogočnega Očeta v nebesih, ki oblači lilije na polju in skrbi za vrabce na strehah in ki gotovo toliko bolj skrbi za vsako ubogo tovarniško delavko in za vse delavske družine, ki Ga vsak dan prosijo za potrebni kruh. — In če Oče skrbi, zakaj bi bili otroci malodušni in bi s strahom pričakovali negotove bodočnosti?

Pravkar se prebujata narava k novemu življenju. Vsaka najmanjša cvetka pod grmom, vsako drevo, vsaka ptička je čudež zase: vse pa je pripravljeno samo nam v veselje in korist. Ali bi ne bilo omalovaževanje in žalitev božje Ljubezni, ako bi ne bili veseli in hvaležni za tolikšno pozornost? — Julka se tega zaveda. Pa je še tako vesela dobre prijateljice Slavke in je še hvaležna, ker jo njena okolica potrebuje in more v svoji sosesčini izkazovati dela ljubezni. Kaj pa je še lepšega na svetu, kakor da sejemo in žanjemo ljubezen?

Nekateri reveži so radi samih malenkosti skoraj vedno zagrenjeni: Če ima tovarišica novo obleko, že črv nevoščljivosti zatemni ves dan; če ni denarja za h kino-predstavi, smo ves naslednji dan čmerne in razdražene. In še sto in sto takih malenkosti.

Kakšen temperament je neki Julka, ki s tako odločno vztrajnostjo preko malenkostnih senc in težav teži k Soncu in lepoti?

G O S P O D I N J S T V O

NA KAJ MORAMO PAZITI PRI NAKUPOVANJU ŽIVIL.

V splošnem je treba pri nakupovanju paziti in vpoštovati, da prav pri nakupu ne plačujemo samo hranilne vrednosti, ampak zelo pogosto tudi okus. Lepa beseda, ki smo je bili zelo dolgo navajeni: »najdražje je najcenejše« tukaj ne pride v poštev. Posamezne skupine hranil so tako različne v ceni, pa ne tudi v svojih sestavnih delih, da jih pravzaprav lahko delimo v tri kategorije: 1. luksusne, 2. dobre in poceni, 3. ljudske ali splošne.

Luksusnim hranilom štejejo vse one, katerih cena je visoko nad hranilno vrednostjo, to se pravi: ne koristijo nam toliko, kolikor nas stanejo. Pri drugih, dobrih in poceni, sta hranilna vrednost in cena v ravnovesju, pri tretjih, ljudskih, pa je hranilna vrednost nad ceno. Seveda ne smemo misliti, da to vidimo že na prvi pogled, ampak je to razvidno šele po uživanju.

V splošnem razločujemo pri posameznih vrstah hranil dobre in manj dobre vrste in iz tistih izbere modra gospodinja najboljše, če hoče res dobro kupovati. Pri teh, splošnih hranilih pa velja trditev, da je najdražje res najcenejše. To pa zaradi tega, ker: 1. najboljše vrste so najizdatnejše; 2. te vrste pridejo človeškemu telesu popolnoma v korist, dočim slabejše vrste telo ne more zadostno izkoristiti, če tudi se prebavni organi mnogo bolj trudijo; 3. boljše vrste imajo mnogo milejši

in boljši okus, kot one slabše vrste, ki jih je treba šele z dodatkom drugih začimb pripraviti do primerne okusa in užitka.

Pri nekaterih hranilih je ta razlika razvidna že na zunaj, pri drugih zopet ne in je zaradi tega za vsako gospodinjo velike važnosti, da kupuje pri trgovcu, ki prodaja v resnici dobro blago. Če bi pa gospodinja ne mogla za hranila plačati večje vsote, tedaj je bolje, da se nekaterim odpove, kakor pa bi s slabimi hranili oškodovala ne samo sebe, ampak tudi svojce.

Kar se tiče mesa, je velika razlika med navadno klavno živino in pa rejeno klavno živino, kakor tudi med mlado in staro živino. Ta razlika se posebno kaže v sočnosti, nežnosti mišičevja in končno tudi na okusu ter je višja cena že zaradi tega opravičljiva.

Tudi pri jajcih je bolje, da gospodinja ne kupuje najslabše vrste, ker bi s tem sama sebi škodovala.

Sočivje je najbolje kupovati na težo, dasi pri nas ni to navada. Posebno je treba paziti pri raznih stročnicah (fižol, grah, leča), zlasti tedaj, če gospodinja kupuje zluščene in suhe. Starejše vrste so res cenejše, a so daleč za svežimi kar se tiče kuhanja, okusa in prebave in je zaradi tega razlika v ceni iluzorna. Krompir navadno kupuje gospodinja v večjih množinah, kar je posebno priporočati, če ima gospodinja dobro klet. Pri večjih množinah je namreč dobrota in hranilnost krompirja prav gotovo večja, kakor pa v manjših množinah, ker je kakovost gotovo slabejša.

Kar se tiče moke in mlevskih izdelkov je vedno priporočljivo, da gospodinja kupuje domače, kakor pa one iz tujih krajev, dasi je ta vrsta finejša a večkrat manj izdatna in manj okusna. Vedeti moramo namreč, da čim finejše je mleta moka, čim bolj je razpihana, tem manj ima v sebi tistih prvotnih hranilnih snovi, ki jih vsebuje žito. Kadar kupuje močnate izdelke (testenine) na gleda, da so iz prvovrstne tovarne, če že ne more izdelovati testenin sama doma, kar je vsaki gospodinjini najbolj priporočati.

Razni dodatki, začimbe i. t. d. sicer ne morejo manjkati v nobenem gospodinjstvu, vendar naj gospodinja, zlasti tuje porablja le toliko, kolikor je najnujnejše potrebno.

Kava in sladkor sta sicer v sedanjih časih res v vsaki družini že neobhodna znanca in prijatelja in si ne moremo misliti, kako bi živeli brez njih. Vendar je priporočati, da gospodinja zlasti za otroke, ne porablja nikoli same kave, ampak jo meša z žitno kavo in kavinim dodatkom, ki pa naj ga sama preizkusi z ozirom na kakovost. Sladkor je gotovo gospodinja že sama preizkusila, da je kristalni najslajši in ga zaradi tega v naših preprostih gospodinjstvih največ porabljam. V splošnem pa moramo pripomniti, da je cena sladkorju zelo visoka in bi bilo treba v tem oziru, ker je sladkor važno hranilo tudi za najrevnejše, temeljite izpremembe.

KUHINJA

Holandska velikonočna pogača. Mešaj v skledi 10 dkg presnega masla s 4 rumenjaki in dvema žlicama sladkorja, prideni približno $\frac{1}{4}$ litra toplega mleka, vmešaj polagoma 1 kg moke, 4 dkg vzhajane

kvasu, sol, dišave ter testo dobro ugneti. Nato prideni pest rozin in pest zrezanih orehov, pogneti in postavi na toplo. Ko testo vzide, napravi iz njega okroglo pogačo (hleb). Napravi iz testa še dve drobne paličice ter jih položi v obliki križa na vrh pogače. Ko pogača zopet vzide, jo

pomaži po vrhu z raztepenim jajcem in peci eno uro.

Kuhana riba. Osnaži ribo (krapa, lipana i. dr.) dobro umij in pusti, da se malo osuši. Nato jo zreži na kose, podrgni s soljo in poprom. V primerno veliko kozico deni zrezano čebulo, zelenega peteršilja, drobnjaka, koreninico hrena in nasoljene kose ribe; polij s pol vode in pol belega vina in kuhaj ribo počasi tričetrt ure. Ko je riba kuhana, zloži kose na krožnik, tekočino precedi, vmešaj par žlic kisle smetane, po možnosti tudi en rumenjaki ter vlij omako na ribo. Postavi na mizo, s krompirjem ali polento.

Riba na ogrski način. Osnaži in zreži ribo, po možnosti tako brez drobnih kosti, na majhne koščke. V kozici razbeli malo masti ali masla, zarumeni drobno zrezano čebulo, prideni na koščke zrezano ribo, posoli, potresi s papriko, prilij malo juhe ali vode ter počasi kuhaj, da se zmežča. Preden daš na mizo, prideni malo kisle smetane.

Ocvrte ribe. Osnaženo ribo zreži na tanke kose, jih posoli, povaljaj v moki, v raztepenem jajcu in drobtinah. Ocvri jih na razbeljeni masti ali maslu ali olju.

Rožičeva torta. Mešaj pol ure 15 dkg presnega masla, 4 rumenjake, 10 dkg sladkorja. Nato prideni drobno zrezane limonove lupinice, 12 dkg moke, sneg 4 beljakov, 6 žlic zmletih rožičev in za noževo konico pecilnega praška. Zmes stresi v dobro pomazan in z moko potresen tortni model in peci v srednje vroči pečici pol ure. Pečeno in ohlajeno torto potresi s sladkorjem ali obloži po vrhu z vinsko kremo (šato). — Rožiče za torto zreži, da se osuše, nakar jih stolci ali zmelji in presej.

Orehove palačinke (omeleti). Zmletim orehom prideni par žlic sladke ali kisle smetane, limon. lupinice in žlico sladkorja. Segrej zmes na ognju, pomaži palačinke, jih zavij ter daj tople ali mrzle na mizo.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

Odgovarja dr. M. Justin.

Vesela: Izpolnili ste 22. leto. Do 17. leta niste imeli periode, sedaj pa vsak drugi mesec in med tem belo perilo in tisti mesec, ko ni perila, ste vsa mozoljčasta po obrazu. To vas tare, toda kljub temu

ste živahne volje in glavo kvišku in prepevate.

To je beseda, ki jo človek redko čuje, Trpljenje vzeti z veseljem, ga nositi, to se pravi vdano in potrpežljivo. Bližate se velikim sklepom, hodite že po pravi poti. Saj smo vsi zemljani obsojeni da moramo trpeti in — menjaje s trpljenjem tudi veseli biti. Kdor trpljenje vzame kot treba, kot so ga svetniki vzeli, pa je na poti popolnosti; to v današnji dobi, ko vse išče le raja na tem svetu in se izogiblje vsake boli in si že v naprej in hoče le mehko postiljati, sveti kot luč v temi. Motijo se, ki mislijo, da je svet kralj vživanja, motijo se oni, ki godrnjaje vzamejo trpljenje. Tako vzeti trpljenje, kot je treba, kot je za katoličana in pametnega zemljana edino pravilo je: S potrpljenjem in udanostjo. Kdor pa gre višje in pa še peva zraven. Ta dobra volja Vam bo k konsolidaciji Vašega zdravja veliko pomagala. In ko boste tudi telesno postali čisto zdravi, bo pa perilo tudi postalo redno. Živite dalje tako in hodite po svetu le pevajoč in s pokončno glavo. S tem tudi svojim tovarišicam veliko koristite. Saj je pravega veselja na svetu malo.

M. K. iz Br. Pred 8 meseci ste bili operirani radi tvora, ki se Vam noče zaceliti. Bolečin ne čutite. Rana je rudeča a zaceljena. Za vse hočete domače ali kako drugo zdravilo.

Če je rana zaceljena ni treba nobenih zdravil. Če hočete, da se rudeča barva odpravi bi bilo treba morda ponovne kozmetične operacije, kar bi Vam bližnji kirurg, gotovo objasnil.

Nesrečna mladost. Stara 21 let, zdrava in dobro razvita. Glava Vas že dolgo močno boli, tudi želodec Vas boli. Ono kar si Vi mislite, da je vzrok vašemu glavobolu je stvar zase. Glavobol ima veliko drugih vzrokov. Če vsi ti vzroki niso pri Vas merodajni je tudi domišljija in »stuh-tanje« o tej stvari lahko vzrok glavobola. Ono stvar uredite s svojo vestjo in — izbrišite iz svojega spomina kaj hitro, da ne obolite resno na hipohondriji. Če ni znakov oboljevanja vsled onega »greha«, kar seveda ugotovi le zdravnik specialist, v katerem imate zaupanje, potem glavo pokonci s trdnim sklepom za prihodnost kakor se dekletu spodobi, če pa so znaki, potem je tozadevno zdravljenje na mestu.

Zavarovanje otrok. Praška zavarovalnica (Čehoslovaija) je vpeljala nov način zavarovanja, ki pride prav očetom in robinam z mnogo otroci. Oče zavaruje otroka pred rojstvom za gotovo vsoto, ki naj se izplača otroku kot dediščina po gotovem številu let, in plačuje premije po dogovoru z zavarovalnico. Ta plačila se seveda raztegnejo v več let. Toda, če se v družini narodita dvojčka ali peti otrok, je oproščena takoj nadaljnega plačevanja premij. Če pa se rode trojčki, potem dobi zavarovanec takoj polovico že vplačane premije in poleg tega je (kot pri dvojčkih) oproščen plačevanja nadaljnjih premij. Isto pri 6. otroku. Kako bi se obneslo tako zavarovanje pri nas?

Statistika zakonov v Savski banovini izkazuje letno 21.000 sklenjenih zakonov. Narodi se letno 90.000 dece. Žene žive pretežno dalje kot moške. Najvč jih umre od 60.—80. leta. Otroku umrje največ v starosti do 6 mesecev in tudi teh pretežni večini dečki. Okrog 2000 oseb gre prostovoljno v smrt iz nesrečne ljubezni ali bede. Iz tega, da umre več mošk nego žen, sledi, da je v Savski banovini ženski spol v večini.

Šola za neveste na Japonskem. Na japonskem zahteva zakon od žene nedvomno več kot n. pr. v Evropi. Tam je žena kljub temu, da že močno prodira kultura zapada, še vedno sužnja svojega moža. Ona mu ni samo zakonska družica, temveč je njegova služkinja, kuharica, njegov krojač, mora ga zabavati, nadomestovati mu gledališče, koncert itd. Japonska žena — gospodinja mora delati vse sama, šivati zase, za otroke in za moža obleke, perilo in drugo. Poleg tega mora izvrševati vsa gospodinjska dela. Da je žena temu kos, se šolajo japonske deklice — neveste v posebni šoli, ki jih uvaja v njihovo delo bodoče žene in gospodinje. Deklica lahko voli med moderno ali pa tradicionalno vzgojo po starih japonskih običajih. Tu se uči ne samo praktičnih del, temveč tudi petja, klavirja, slikarstva, da zna tudi sama zabavati svojega moža. Privzgojiti si mora umetnost postrežbe s čajem, ki je na Japonskem naravnost nekaj ceremonijalnega.

Čaj mora skuhati v prisotnosti gostov: sama prinese v sobo čajni kotliček in posodo z ognjem. Skodelico s čajem nudi gostu na poseben način. Vsak prst, s katerim drži skodelico, ima predpisano držo.

Japonka se sme že zelo zgodaj možiti: s petnajstim letom. Ako voli brez staršev, pa šele s petindvajsetim (mož šele s tridesetim). Tudi dekleta, ki so v poklicu, nimajo večje svobode.

Kakor pa vzgajajo Japonko na eni strani povsem za dom in za gospodinjo, tako ji na drugi strani priznavajo prednost pred moškimi

v vojaški službi. Vrhovna japonska vojaška komanda ji je izdala izvrstno izpričevalo: Japonska žena bolje strela nego mošk. Vestnejša je pri izvrševanju svoje službe, zlasti pri vozilih na kopnem, še bolj pri letalih. Pri vojnem dopisovanju dela manj pogrešk nego moški. Vdanejša je in prej pripravljena na žrtev. Razume zapoved in uboga. Hitreje izvrši ukaz. Zapomni si vse in ne pozabi ničesar. Tudi moreš ženo takoj navdušiti za izvršitev kakšne stvari. Poleg vsega tega pa žena porabi mnogo manj za prehrano nego mošk, ker porabijo tri žene toliko jedi kot dva moža! Pa vendar, mislimo, da kljub vsemu je le ženi primernejše in zanjo dostojnejše, da je ona čuvarica doma in — miru, ki ga je človeštvo danes že tako potrebno in ki bi ga morala nositi predvsem žena!

27 žená zasulo pri delu! V Nairobi v Vzhodni Afriki so zaposlene pri kopanju glinve večinoma žene. Oni dan pa se je iznenada zrušila stena kamnoloma in pokopala pod seboj vse delavke, ki so delale pod njo. Ko so zaslíali vest o nesreči, so prihiteli na mesto katastrofe moške in otroci ponesrečenk in jih skušali izkopati iz živega groba. Toda od vseh 27 žená se ni posrečilo rešiti niti ene.

Stanovala v isti hiši 100 let. V Larchwodu v Angliji je umrla stoletna starka Haunah Drakeova. Toda ne samo visoka starost, zanimivo je predvsem to, da je v isti hiši zagledala luč sveta ter bivala v njej polnih 100 let ter v njej tudi umrla. *Žena v sportu.* 8. februarja so se vršile

na Dunaju letošnje damske tekme za svetovno prvenstvo žen v umetnem drsanju. Ker je pri tekmi nastopila tudi Sonja He-

nie, znana prvakinja evropskih tekem v St. Moritzu, je vladalo za tekme veliko zanimanje.

VPRAŠANJA RADOZNALIH ČITATELJIC

VI VPRAŠATE:

13. Kaj je to barveni trikot? V nekem predavanju sem slišala o tem, pa si ne znam razlagati.

14. V zadnjem času se mnogo ponuja blago, ki naj ima Indathren barvo. Ali bi mogla Vigred o tem kaj več povedati?

15. Zdravnik je pri preiskavi ugotovil, da neka žleza ne deluje. Kaj je na tem? Ali more zdravnik to že na zunaj trditi?

16. Kaj je bistvo cukrene bolezni?

UREDNIŠTVO OGDOVARJA.

9. Dimitrij Ivanovič Mendeljeff je odkril takozvani periodični sistem elementov. Razvrstil jih je po rastočih težah atomov in je dobil na ta način oktave elementov. Zaradi dejstva, da so elementi razvrščeni nekako v 8 družin, pomeni to za kemika veliko važnost za njegov spomin. Mendeljeff je torej v tem oziru precej pripomogel, da se je ustvaril v kemiji red.

10. Röntgen je leta 1895 raziskaval fluorescentirano luč na katodnih ceveh. Videl je, da se je pokazala neke vrste svetloba, ki je ni mogel nikamor uvrstiti. Zato je imenoval najprej te žarke X žarke. Ti imajo lastnost, da lahke snovi popolnoma predro, dočim jih gostejši material, kakor kosti, kovine in drugo zadržujejo. To je zlasti v medicinskem svetu velike važnosti in tudi slišimo, da se v zadnjem času mnogo röntgenizira.

11. Ime alhimisti, alhimija ne pomeni pravzaprav ničesar drugega, kakor kemiki in kemija. Ime alhimija ni namreč nič drugega, kakor kemija z arabskim predlogom »al«. Alhimistično mišljenje pa se je dolgo vrsto let razvijalo in pomenja prav zaprav ljudi, ki so hoteli razne kovine izpremeniti v zlato.

12. Med ljudstvom je ohranjeno mnenje, da je krastača strupena. Do sedaj pa smo trdili, da je popolnoma nedolžna in koristna, kar je na zunaj čisto res. — Par let po svetovni vojski pa je profesor Wieland, ki je bil odlikovan z Nobelovo nagrado trdil, da sta v krastačini koži dva težka srčna strupa: bufotalin in bufotoxin, ki sta zelo sorodna krepilnim sredstvom za srce, ki jih dobivamo iz naprstnika. Odtod trditev, da je ta rastlina prirastla iz krastačine sline. Vendar naj to nikogar ne moti, da bi krastačo preganjal.

KNJIGA IN ŽIVLJENJE

Čtivo dobre knjige je kakor dobro zdravilo bolniku.

Kdor več bere bolje živi.

Knjiga je najzvestejša tovarišica, najlepša cvetka našega doma.

Hiša brez čtiva je hiša brez luči.

Knjiga je luč, ki nam razsvetljuje mukopolno pot našega življenja.

Ne kvarite in ne zametujte knjig vašega detinstva, vaše mladosti... Vsako stran onih knjig je spomin, onih spominov, ki nam ostanejo večno začrtani v srcu in v duhu.

Si žalostna, se dogočasiš? Idi k predalčku in vzemi zaprašeno, dobro knjigo. Beri jo! In našla boš lek, luč, resnico, zavetje.

Meni so bile knjige vedno zveste tova-

rišice, svetovalke, najdražje tolažnice v trpkem boju življenja.

Glejte starca, resno in sladko zročega svojo bogato knjižnico. V zbranem miru čtiva najde zdravo hrano duha in srca.

Prijateljstvo je dandanes le brezpomemben izraz, ker glasi prevaro, izdajstvo in nehvaležnost. Toda v dobri knjigi koliko svetov in naukov, ki vcepijo v srce kali kreposti in blagosti!

Čitati knjigo pa ni dovolj; treba jo je umeti.

Dobro knjigo je treba hraniti ljubosumno, kakor hraniš zaklad, biser.

Knjiga posojena — knjiga izgubljena.

Dandanes se toliko potroši za zabave in neumnosti, toda manjka par dinarčkov za dobro knjigo. To je znamenje duševnega propada.

Da nežno tkanega damskega perila kakor tudi volnenih in svilenih izdelkov pri pranju ne pokvarite, Vam priporočamo, da vse te stvari perete le z *milnimi tuskami Zlatorog*, ki se prodajajo odprto. Zato jih lahko kupite sproti in le toliko, kolikor jih naenkrat potrebujete. Dobrota *milnih lusk Zlatorog* je zajamčeno najmanj enako vredna najboljšim inozemskim kakor tudi tuzemskim proizvodom te vrste. *Milne luske Zlatorog* priporoča tudi njihova nizka cena. Dobite jih v vsaki trgovini.

»*Le Zlatorog milo da belo perilo!*« pravi ljudski glas. Naše vrle gospodinje, ki dobro vedo, kako silno čistilno moč ima *Zlatorogovo milo* in kako izdatno je ob enem, ga ne hvalijo zaman. *Z Zlatorogovim milom* oprano perilo je kot novo. Poskusite z njim prati tudi Vi in ne boste se kesali! *Zlatorogovo milo* je domač izdelek. Priporočamo ga najtopleje.

Z A D A N E S A L I J U T R I

Dr. M. Justin:

INFLUENCA

Influenca, hripa, španska ali »sta nova bolezen«, je letos zopet precej razsajala, k sreči ne povsod. — V okolici Ljubljane precej, na Gorenjskem ne. V velikih mestih v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Skoplju i. t. d., je vse ležalo. — Šole so zapirali, marsikje so bile kar ves teden zaprte. Vsi družinski člani so ležali in le eden ali dva sta se za silo držala po koncu,

da sta stregla drugim, dokler nista tudi ta dva podlegla: nalezli so drug od drugega. Influenca je nalezljiva bolezen. In je kdo zatrijeval: »Pa sem se tako varoval prehlada, dobro sem se napravljaj, tolo oblekel, pa ne vem, kje sem se prehladil.« In drugi zopet: »Še celo žganje sem pil in vendar sem zbolel.« Razumljivo: In-

fluena se naleze in se je ne da vedno ubraniti s toplo obleko in čuvanjem pred prehladom i. t. d. Nalezljiva bolezen je, ki se prenese od bolnega na zdravega in sicer tako, da jo dobi zdrav naravnost od bolnega na influenci, pa naj bo ta v postelji, ali pa hodi še okrog, ali pa tudi tako, da bolnik ni več navzoč, pač pa je pustil svoje bacile, povzročitelje influence v prostoru, kjer je pred nekaj časa bil in kamor so za njim prihajali drugi zdravi ljudje. n. pr. v avtobusih, tramvajih, železnici, v gostilni, kavarni, v uradih, šolah i. t. d. Vzrok: ker so prostori majhni in se niso zadostno prezračili. Ta bolezen se prenaša torej največ tam, kjer je največ ljudi; prometna sredstva so jo pomagala raznesti, in tam, kjer na influenci lahko oboleli ne ležijo doma v postelji, temveč še vršijo službo, hodijo okrog in medtem raznašajo in raztrosajo povzročitelje te bolezni iz sebe med zdrave ljudi. Pride otrok iz šole, kjer se je inficiral, delavec iz tovarne, kje se je našel od drugih, ali uradnik iz urada, kjer so bili njegovi tovariši oboleli, domov in zanese med družino influenco. Mora pa biti tudi hitrejši prenos po zraku na večjo daljavo, ker so bili časi, ko se je raznesla ta bolezen skoro po vsem svetu, pa ni bilo toliko prometnih sredstev, kakor dandanes. To je bilo leta 1580. prvič, ko je ves tedaj znani svet obolel na influenci. Pravimo, da je bila pandemija influence. Ljudje so tedaj zelo umirali vsled te bolezni; niso si znali pomagati, in ker so sumili, da gre po zraku, so ji rekli influenza, kar znači toliko, kakor vpliv na človeka po zraku.

300 let nato ni bilo več slišati o taki pandemiji te bolezni. Šele 1891 se je influenza zopet pojavila, toda ne več po vsem svetu in ne v tako hudi obliki, nego le na gotovih krajih in naenkrat; pravimo, da je bila epidemija influence. Na to pa dolga leta zopet ne več, tako, da so zdravniki začeli dvomiti o bivanju influence, in če so bila kje kaka. influenci slična obolenja, si niso upali več ugotavljati je. Diaernoza, ugotovitev influence je veljalo za »diagnozo v zadregi«, češ, zdravnik je to bolezen označil kot influenco, ker prave ni mogel ugotoviti.

Tik pred koncem svetovne vojne 1918 se je pojavila zopet pandemija influence. Ljudje so umirali kar v masah. Govorili

so, da je to kuga, ker so jo pričakovali po vsaki večji vojni. Pojavila se je najprej na Španskem, zanešena iz Orijenta. Kaj lahko se je raznesla po vsem svetu, ker je bil ves svet v vojni in so se ljudje kaj hitro premikali iz dežele v deželo in jo prenašali in zanašali drugam. Vojaški transporti so drveli iz juga na sever, z vzhoda na zapad, iz Amerike v Evropo, ni čuda torej, če se je lahko zanesla po vsem svetu. Imenovali so jo španjolka ali španska bolezen, ker se je tam najprej ugotovila. — Znanstveni svet je začel prav resno preiskovati in iskati povzročitelja te influence. Pri vsaki nesreči, namreč pri požaru, pri umoru, pri železniških in ladijskih nesrečah, se človek vedno najprej vpraša: »Kdo pa je to zakrivil, kdo je zažgal, kdo moril, kdo kriv, da je nastala nesreča?« Tako tudi pri tej svetovni nesreči influence. Mikroskopi so delovali, znanstveniki iskali povzročitelja, toda še danes niso popolnoma na jasnem, kdo je povzročitelj. Vsaka nalezljiva bolezen ima namreč svojega povzročitelja, tako tudi influenza. Kdo je to? Povzročitelje nalezljivih bolezni imenujemo mikrobo, s prostim očesom nevidljive žive celice, mikroorganizmi naj bodo to iz rastlinstva: tzv. glive, bacili ali iz živalstva tkzv. protocoi.

Pri influenci so iskali povzročitelja v sluzu, ki ga oboleli izcedi iz nosa, izkašlja iz grla in pljuč. Našli so pri vseh na influenci obolelih v tem sluzu 3 vrste kali, ki so deloma vedno skupaj, kdaj jih je nekaj več, od ene vrste, drugič zopet od druge vrste: To so tako zvani streptokoki — stafilokoki, ki so gotovi povzročitelji gnojenja in vnetja in v drugi vrsti tako zvani Pfeiferjevi influenza-bacili, naznačeni po onem učenjaku Pfeiferju, ki jih je prvi videl pod mikroskopom. Splošno se misli, da so prav ti zadnji pravi povzročitelji influence, gotovo pa še ni.

Kako torej, da je enkrat influenza tako huda, da ljudje kar umirajo, drugič pa čisto nedolžno obolenje?

V teku let se namreč vsaka vrsta gliv povzročiteljev bolezni mikrobov spremeni v svoji moči, izgubi moč in jo zopet tja in sem dobi nazaj. Zavisi tudi nevarnost influence od tega, koliko ima Pfeiferjev bacil spremljevalcev strepto in stafilokokov in končno tudi od odpornosti naših or-

ganizmov. V vojski je bilo ljudstvo oslabljeno, tedaj je bolezen lahko bolj žela in je bilo več smrtnih slučajev. Letošnja epidemija pa je našla ljudstvo bolj odporno kot v vojski.

Oglejmo si način kako se prenaša!

Ko človek govori, kašlja, kiha, pljuje, prosto ali v robec, iztreblja iz sebe in razpršuje po zraku drobne kapljice, vodene mehurčke, na katerih visijo influenčni povzročitelji in plavajo v zraku. Če je na influenci oboleli tako potom govorjenja, kihanja in kašljanja v bližini do 1 m svoje mikrobe razprševal v medsebojnem pomenkovanju z zdravim človekom, ta slednji skoro vedno oboli, če je dobil vase zadostno količino teh mikrobov: pravimo, da se je nalezel influence, inficiral, naravnost od bolnika, ki je imel influenco. Ta prenos je prenos naravnost. Kapljična infekcija naravnost od bolnika. Toda kapljice in mehurčki in na njih obviseli mikrobi, ki jih oboleli človek izkašlja prosto v zrak, obvisijo in ostanejo dalj časa, do 4 ure v tem prostoru, če se stalno ne zračijo, torej v zaprtem prostoru (navadno hudo zapirajo sobe ob tem času, ko influenza nastopa, ker so kurjene). In tudi če na influenci obolelega ni več v sobi, njegove mikrobe (influenčne bacile) pa, ki jih je pustil v tem prostoru, pa lahko zdravi za njim, v ta prostor došli, ljudje vdihavajo in če jih je zadostno število, obolijo tudi na influenci.

Ta način nalezljivosti infekcije pa imenujemo posredna kapljična infekcija. Na ta način se je razširila in se še vedno razširja ta influenza. V letu 1918 je bil povzročitelj influence jako močan. Ljudje so kar v masah umirali in so se videli na gotovih bolnikih kar znaki zastrupljenja: srce je odreklo, ni se moglo popraviti, notranji organi s srcem vred so postali čisto medli, raztrgljivi, ohlapni, nezmožni za svoje delo. Ljudje so postajali kar zamodreli v obraz in v kratkem so umrli. Raztelesitev pa je dognala velike spremembe v notranjih organih, rešitev je bila nemogoča.

Od leta 1918 naprej pa se ponavlja še vsako leto influenza, vendar ne več v tako hudi obliki. Povzročitelji influence so v teku let izgubili na svoji moči. Marsikdo jih nosi s seboj, pa ne oboli. Spomladi in v jeseni, ali pa tudi v časih, ko se vre-

me hitro spreminja, ko iz toplega sončnega dneva postane takoj strupeno mrazlo, vetrovno vreme, ali v deževnih in mokrih dnevih, se človek lažje prehladi, ker ni primerno napravljen, na podlagi tega prehlada kaj hitro zopet dobijo mikrobice moč. Influenci povzročitelj, ki je v sluznici nosa, grla, pljuč v normalnem času počival, začne delovati, se množiti in povzroča influenco. Leta 1926. je nastopila v nekako hujši obliki.

Kako, da se ne more influenza popolnoma uničiti? Vemo, da influenčni povzročitelj sam izven človeškega telesa hitro pogine: po 4 urah v zraku, v izpljunku seveda in po izpljunku onečedenih robčkih seveda se drži dalj časa, toda v glavnem izven človeškega telesa se ne drži tako dolgo, kakor n. pr. tuberkulozni bacil ali drugi odporni mikrobi. Kako to, da se ga torej ne more popolnoma zatreti? Odgovor na to je lahek: ker je influenza sama na sebi v normalnih časih nedolžno obolenje, če ni poleg nje še drugih obolenj (komplikiranj) in se človek v par dneh pozdravi v toliko, da gre že zopet lahko na delo. Gorka postelja, čaji, malo znojenja pa je bolje. Temeljito se pa le malokdo ozdravi in nosijo takozvani zdravi ljudje v nosu, grlu in pljučih s seboj še dolgo mikrobe, ki povzročajo influenco, a ljudje ne obolijo resno, kašljajo sicer še in ne polagajo toliko važnosti na to. Če pa drugače obolijo, n. pr. se prehladijo ali telesno opešajo, pa se v njih nahajajoči influenčni mikrobi začno zopet javljati, razmnoževati in morda se lepega dne zopet pojavijo težki znaki influence. Od nje se pa nalezajo zopet drugi. Tako se vleče leto za letom med ljudmi influenza dalje, in če nastopi ugodna prilika za te mikrobe v za nje ugodnem času, kakor n. pr. letos, pa zopet nastopi influenza v večjem obsegu. Če se to zgodi v kakem kraju ali deželi in to kar naenkrat, rečemo, da je nastopila epidemija influence tega kraja. In ako smo imeli letos oz. jo še imamo in nismo še gotovi, da zopet nastopi. Če preboli otrok n. pr. škrlatinko, ošpice ali davico, vemo, da ne bo zlepa zopet obolil na tej bolezni. pravimo: otrok je od sedaj naprej imun zoper to bolezen (varen pred njo).

Če pa preboli človek influenco, pa vemo, da jo lahko takoj zopet dobi, in če je n. pr.

prezgodaj zapustil bolniško posteljo, lahko prav resno zbolí zopet na influenci in je upravičena bojazen celo za njegovo življenje. Influenca ne da torej take imunite, kakor n. pr. škrlatinka, ospice ali davica, nasprotno še dispozicijo (pripravnost) za njo poveča. Za vsako nalezljivo bolezen je značilno, da ne nastopi takoj, ko je človek dobil neko število močnih mikrobov vase. V našem telesu nastane boj med mikrobi, ki so vdrlí v telo skozi nos, usta ali kožo in če telo zmaga s svojimi odpornimi obrambnimi silami, sokovi i. t. d. se bolezen ne more razviti, če pa telo ne zmaga, podleže in mikrobi zmagajo, tedaj nastopi bolezen. Od tega časa pa, ko so vdrlí mikrobi v naše telo, do tedaj, ko se pojavijo prvi znaki obolenja pa preteče neka doba več ali manj dni. Pri influenci 1 do 4 dni. Mi pravimo dolgosti te dobe številu teh dni: inkubacijska doba. Ko dobiš torej zadostno število influenčnih mikrobov skozi nos, usta, grlo in pljuča, lahko torej — če mikrobi influence zmagajo, oboliš takoj prvi dan, lahko pa tudi drugi, tretji ali pa šele četrty dan (1 do 4 dni traja torej inkubacija).

Kako pa se pojavi influenza, kakšni so prvi znaki, ko oboliš? Najprej začutimo glavobol, težke noge, v grlu nekaj ni v redu, roke, noge bolijo, ali pa sklepi v rokah in nogah postanejo boleči, nemiren, nervozen si, spanja, niti teka ni. Če pomeriš s toplomerom svojo telesno temperaturo, opaziš, da se temperatura dviga nad 37 in pride do 38 in 39 ali 40. Velikokrat začno bolniki iz nosa krvaveti, nakar glavobol odneha za nekaj časa. Včasih je pa človek ves nervozen, siten, ni za delo razpoložen in nima še temperature povečane.

Kdo lahko oboli? Malokateremu je prizanešeno. Slabotni ljudje obolijo preje, močnim tudi vsaj nahod, kihanje in kašljanje ni prizanešeno.

Otroci, ki jih matere niso dojile, ali le malo dojile, ali ne doje, obolijo preje in težje ozdravijo, kot otroci, ki so jih matere dojile, oz. jih še dojijo.

Ljudje, ki so preboleli, kako lahko obliko tuberkuloze in so sedaj zdravi, ne obolijo tako hitro. Tudi delavci v obratih, kjer jod izpuhteva, ne obolijo zlepa. Če pa zbolí na tuberkulozo ozdraveli vendar na influenci, pa se lahko zgodi, da se njegova že premagana tuberkuloza začne zopet oživ-

ljati in marsikdo je po influenci videl, da je začel propadati na tuberkulozi, ki je šla dalje svojo pot in navadno ta aktivirana tuberkuloza končno zmaga, bolnik propada in umrje. Istotako oslovski kašelj, ki ga je influenza doletela še ne ozdravljenega, postane zopet močnejši, hujši in se težko ozdravi. Po nekaterih družinah je vse ležalo le eden je vztrajal in se ga ni lotila influenza. To si tako razložimo, da je imel srečo, da se ni inficiral z zadostnim številom mikrobov ali pa da ima v sebi neko odpornost že po naravi. Pitje alkohola kot obramba proti influenci ni znanstvena

Razločujemo: Influence akutne in kronične.

AKUTNO DELIMO NA 4. SKUPINE.

1. Kataralično obliko influence. Obolili po preteku inkubacijske dobe (1—4) dni začno kihati, kašljati, oči so rdečkaste, zatekle, vnete, grlo in pljuča začno boleti. Izmeček iz nosa grla in pljuč je zelenkast in ima svoj poseben aroma. Vrhutega boli glava; temperatura telesa je povečana od 37—39 tudi čez. Pri tej obliki lahko nastopijo komplikacije; najbolj se bojimo pri tem pljučnice, vnetje rebrne mreže, gnojenja v pljučih ali pa po vsej mreži in med pljučnimi deli. Nastanejo lahko abscesi v pljučih, ki so gosto posejani po pljučnem tkivu, gnojenje, ki je zavito v mrežo, gnojenje v ušesih v čelni in obrazni duplini. Če je kedo imel tbc v pljučih, seveda nas to najbolj skrbi, da bi se po prestali influenci ne razvila zopet prejšnja njegova do sedaj že ugasla tuberkuloza. Zato je tudi vzeti vsak slučaj obolenja na influenci resno, takoj v početku. Ljudje, ki se hvalijo, češ, jaz sem to prestal kar med delom in nisem šel niti v posteljo, so imeli ali naravno odpornost v svojem organizmu ali pa spadajo med omejeno skupino, ali pa so imeli srečo, da se niso zadostno okužili in lahko stojte preboleli; so pa vendar lahko prenašali influenčne mikrobove na zdrave ljudi. Če so med tem pili žganje ali ne je bilo čisto brez pomena. Toplota je glavno pri influenci in to trajna toplina znoja našega telesa. Alkohol da posameznim občutek toplote in to kratek čas. Pri influenci nekateri izgubijo glas, ker jim influenza na glasilkah povzroči spremembe, traja dolgo, da dobijo zopet čist glas nazaj.

2. Revmatične oblike influence: Obolelega človeka bolijo noge, roke, hrbet, vratne mišice in je povečana temperatura ali pa tudi ne. To revmatično obolenje lahko ostane za dolgo dobo v njem in ga še le korenito zdravljenje s toploto in znojem prežene.

3. Živčna oblika. Oboleli postane neraven, siten, nič mu ni prav, vse ga hitro ujezi, je nepotrpežljiv, tje in sem ga boli glava in telesna temperatura je navadno povečana, spanja ni. Včasih pa se to stanje stopnjuje v strašen glavobol tako, da bolniki norijo in fantazirajo; draženje možganskih mren se javlja; siljenje na bljuvanje in riganje. Po l. 1919 se je ta oblika spremenila v spanje. Ljudje so bili ometeni dneve in tedne; kar naprej so spali in niso živili ničesar. Spalna bolezen so ji ljudje rekli in znastvo jo je označilo kot Encephalitis letargica. Srce pri tako težko obolenih je postalo slabotno. V obraz so bolniki zamodreli, postali višnjevi; znak, da je srce odpovedalo. Influenca se je razvila v tako zvano toksično obliko influence z zastrupitvijo celotne krvi, v kateri je polno influenčnih strupov toksinov. Zato pa krvavenje iz nosa pri težki influenci vedno koristi in odleže, ker se izloči iz telesa precejšnja množina teh toksinov, ki so v krvnem obtoku zastrupljali celotno telo.

4. Želodčno črevesna oblika influence: Želodec odreče, boli, ne prebavlja, ni teka, čreva so zapečena ali pa nastopi driska, velikokrat nastopi zlatenica, krči v črevih in želodcu. Telesna temperatura je povečana. Apetita še dolgo po ozdravljenju te vrste influence ni. Če pa nastopi apetit, pa po zavžitju neke večje količine hrane nastopijo bolečine, krči v želodcu ali pa v črevih. Po korenitem zdravljenju z dijetno in gretjem končno nastopi normalno stanje.

II. KRONIČNE INFLUENCE.

Če akutni, to je prvotni hud nastop influence ne neha popolnoma in pa se bolezen ne ozdravi korenito, ostane v nas kronična influenza, vsake izmed teh 4 oblik in sicer tako, pri katarolični obliki ni grlo niti pljuča več čisto, da traja pokašljevanje in nekake bolečine, še dalje. Izpljunek je krvav, mezgovnice so nekako zatečene, zabrekle. Pri revmatični obliki ostane nekaka otekline in boleče mesto v mišicah in skle-

pih, pri živčni: slabo živčno razpoloženje, nemir, ni več onega sladkega spanja, ki se tako zelo prileže zdravemu človeku. Pri želodčno črevesni obliki pa je slično stanje kakor po preboleli griži, ki včasih zapusti posledice celo življenje in se mora človek vse življenje čuvati v hrani in gotovih živilih ne sme več tako z veseljem zauživati, zlasti pa se ne sme do sitega najesti.

Najvažnejši je tu oni krvav izpljunek iz grla oz. nosa. To so mnogi smatrali za tuberkulozo, pa ni v izpljunku nikoli tbc bacilov, torej ni tuberkuloza.

Kronična oblika influence tudi, kakor sem omenjal, oslovski kašelj in tuberkulozo zopet lahko poslabša in aktivira.

Oglejmo si še posledice, ki lahko nastopijo po vsaki gripi (influenca). Influenca je sicer dandanes sama na sebi lahko obolenje ali radi posledic (komplikacij), ki se lahko pridružijo, je pa resna in vpoštevanja vredna bolezen.

Če pri influenci kar naenkrat vidimo n. pr. krvav rumenkast izpljunek, težko dihanje, bodljaje v pljučih, moramo takoj misliti na pljučnico, ali na absces v pljučih. Navadno nastopi tam množica malih abscesov turv, ki polagoma preidejo drug v drugega. Abscesi se lahko raztegujejo skozi tkivo pljuč do rebrnice, do pljučne mreže in se po njej razširi neko gnojenje, ki povzroča bolečine. S kašljanjem se ta gnoj lahko prenese na grlo, glasilke oteko, glas izgine, in požiranje v grlu je otežkočeno. Gnoj se pa lahko nabere tudi v dolnjem delu pljuč nad obema mrenama in nastane tkzv. Empiem. Temperatura, ki je že padala, se naenkrat začne dvigati in ostane visoka. Rentgen pokaže kmalu pod pljučnim robom spodaj znake zbiranja neke tekočine. Male abscese v pljučnem tkivu, ki isto lahko temperaturo povečujejejo pa rentgen vedno ne pokaže. Zdravnik lahko z iglo izvleče gnoj in ga ugotovi; včasih pa, če gnoj ni tekoč in je na površini pljučne in rebrne mreže že strjen in prirastel, pa se ne more več izvleči in je dolgotrajno zdravljenje, uspeh dvomljiv. Pri prvem slučaju je treba operacije, odstranitev rebra in cevke, da gnoj vedno more odtekati, dokler se ne izcedi.

Po taki operaciji se bolniki končno še precej dobro pozdravijo ostanejo pa velike zraslotine v pljučnem tkivu in mrenah; dihanje pa je le otežkočeno in ti ljudje

kavarno, železniške vozove, tramvaje itd. Ljudje naj se držijo bolj doma, da ne zaneso te bolezni na svoj dom med družino od drugod. V epidemijah je zato gledališče in kino zaprto, tudi posamezne šole. Šolski otroci naj ostanejo takoj doma, ko starši zapazijo obolenje; bolehnih učencev naj sploh ostanejo iz šolskega pouka, če je epidemija izbruhnila. Saj je razumljivo, da en bolan učenec lahko inficira, okuži pol razreda; drugi otroci raznesejo influenco na svoje domove.

V časih influence je treba vsakokrat takoj pomeriti telesno temperaturo, če komu ni kaj prav, da se pravočasno zapazi začetek in takoj bolnik leže, da preje ozdravi in drugih ne okuži.

Vsak zdrav človek naj v epidemiji influence zvečer in zjutraj spira grlo z kakim sredstvom za spiranje grla. Topla raztopljena hypermanganova, rdeče barve in hyperoksida, kamilice, topla voda, v katero odcedimo limono. Glavno je, da pravilno spiramo usta in grlo. Kdor ne zna tako spirati, da pride tekočina prav v grlo in pri tem lahko jezik izvleče, temu spiranje ne bo pomagalo. Takemu je treba v ležečem stanju to raztoplino nakapati skozi nos, da se mu cedi počasi v grlo, na potu vse razkuži na kar je izpljuje skozi usta. Tekočina se mu pri tem ne more zaleteti in lahko diha, ker je sapnik zgoraj, požiralnik spodaj in tekočina v sapnik v ležečem stanju ne more. Takemu se lahko tudi z brizgalko sede ali stoje izpere grlo, pri tem seveda jezik pritisne z ročajem žlice, bolnik mora le par trenutkov dihanje zadržati; na kar zopet izpljuje vbrizgano tekočino.

Nihče naj ne kašlja prosto v drugega. Če te sili kašelj, obrni se vedno proč, ko govoriš z ljudmi. Vedeti moramo, da je tudi kihanje za prenos influence zelo nevarno. Saj baš pri tem izkijamo nebroj vodenih kapljic, mehurčkov iz grla, nosa in ust, ki so lahko vsi prenapolnjeni z influenco in z povzročitelji (mikrobi).

Vsak naj gre takoj v posteljo ali se drugače oznoji, če nastopi kihanje z glavobolom in vročino. Robec s katerim se uporabimo večkrat menjajmo in ne stiskajmo nosu pri tem opraviilu. Kar gre prosto skozi nos, naj se odstrani v robček. 5—10 kratna uporaba pri usekanju zadostuje za en robček, na kar je treba svežega. Porabljene je zbirati v določeni posodi in jih

kmalu prekuhati, vse brez prestavljanja in premetavanja iz kota v kot. Nevarno je pa vlačiti inficirane robčke po žepih, ker inficirajo žepne in roke. Sobe zračiti pravilno. Značilno je da kadilo, ki se rabi v cerkvi nekako blagodejno vpliva na dihalne aparate človeka in tudi bolniku dobro dene. Razumljivo, da so včasih kadili z brinjevimi vejicami v sobah, kjer je bila bolezen, katero so mislili s tem uničiti, znanstveno seveda to ni ugotovljeno.

Ob času epidemije influence naj nikdo ne pije mrzlih pijač ne vode ne drugih tekočin, zlasti pa ne mrzlega vina ali piva. Pri veliki večini obolelih vidim, da so po takem pitju nastopili kaj kmalu resni znaki obolenja, pljučnica, vnetje rebrne mreže itd. Topli čaji bezgovi in ruski so najboljši.

Nikdo naj iz bolne družine ne zahaja k sosedu ali sicer na obiske, ker zanaša s tem bolezen.

Če se s pljunkom onesaži obleka, postelja in posteljina ali pod, naj se takoj ali kmalu razkuži onesnaženi del z lizolom ali kakšnim drugim razkuževalnim sredstvom. In končno, zadnje pravilo: Na influenci preboleli ozdraveli, naj se čuvajo še par tednov nato in se varujejo prehlada, kakšne mrzle pijače vina, piva itd. in naj se gorko oblačijo in držijo le bolj na gorkem. Radi vporabe prejšnjih zdravil kakor tudi čaja še nekaj časa po ozdravljenju je zelo priporočljivo. Če se rekonvalescentu zopet pojavi influenza je treba vedeti, da se gre za življenje. Njegova odpornost je tako zmanjšana, da lahko podleže prihodnjič influenci. Ta praktična navodila vzemimo vsi s seboj v svojo družino. Ne bo nam žal zato, ker so včasih le prevelike in pretežke posledice influence, ki nas zadenejo. Če bi se modro po teh nasvetih ravnali, bi marsikaj lahko preprečili. Posebno velja to sedaj v mesecu marcu - aprilu, in v jeseni pozneje v oktobru in novembru, kjer se temperatura tako hitro lahko spremeni. Vidim že sedaj v lepih dnevih ljudi prelahko napravljene. Dokler je sneg na gorah, je vsak veter premrzel, za lahko obleko. Ko sneg izgine povečini iz gora, je v naših krajih treba biti le še bolj napravljen. V jeseni je pa temperaturi primerno zopet treba obleko menjati in se čuvati. S tem se marsikaj prepreči in zdravje zavaruje.

Gregorin. — Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena Din 26.—, elegantno vezana Din 38.—.

Opozarjamo na to delo, ki nam obnavlja prizore Kristusovega Pasijona. Kakor se je pisatelj vživel v dobo in ljudi, v poslanstvo Jezusovo na zemlji, kakor nam je podal na odru Njega, človeka med ljudmi, da živo in neposredno učinkuje, nam je dokaz, da je napisal delo veren, resnoben in sposoben pisatelj, ki je imel poleg prave intuicije tudi vsa druga sredstva in potrebno znanje, da nam je mogel v obliki odrskega dela podati učinkovito in dramatično, v krepkem in sočnem jeziku govoreno igro, obenem pa tudi globoko pretresujočo, k pravemu umevanju in ljubezni do odrešujoče Zveličarjeve Besede spodbujajočo versko resničnost. Treba ti je samo poslušati brez predsodkov Njegove besede, da najdeš ključ do življenja. S prepričevalnostjo, ki diha iz Gregorinovega dela »V času obiskanja«, se mora zasidrati Kristov nauk v srcu slehernega poslušavca. — Igra je tudi za manjše odre lahko izvedljiva. Zahteva samo 22 moških in 3 ženske osebe. Tudi scenerija je enotna in zelo preprosta. Priporočamo vsekemu odru, naj proslavi postni čas s tem novim Pasijonom. Pa tudi vsak posameznik in zlasti posameznica bo v tihih urah z največjim užitkom ob tej knjigi doživela žalostne dogodke Kristusovega trpljenja. Nobena Vigrednica naj se tej knjigi ne odreče!

Ernest Claes, *Beloglavček*. Prevedel Silverster Škerl. Izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani (zbirka Ljudska knjižnica), 1934. Strani 203.

Poudarila se je že večkrat sorodnost flamske in slovenske duševnosti, ki bo pač več ali manj sorodnost dveh malih narodov, trdno zraslih z zemljo, ki na njej prebivata, podobni si v borbi za svoj narodni obraz in svojo narodno samostojnost. Timmermans se je pri nas že udomačil. Njegovo zdravo gledanje na življenje, njegov humor in njegova globoka ljudska vernost so ga na mah približali najširšemu krogu slovenskih bravev. Nič manj toplega sprejema pa ne bo doživel njegov rojak Ernest Claes, katerega »Beloglavčka« podaja Jugoslovanska knjigarna kot zadnji lanski zvezek svoje »Ljudske knjižnice« svojim naročnikom in našemu občinstvu. V »Beloglavčku« nam pokaže avtor na svoj topli,

vedri način dejanje in nehanje pristno flamskega vaškega paglavca. Ob teh zgodah in nezgodah bo nemara vsakdo izmed nas spoznal tudi sebe iz tistih let, ko je moral drsati po trdih ljudskošolskih klopah. Ernest Claes pripada Timmermansovi književniški generaciji (roj. 1885). Dozdaj je objavil svoje vojne spomine in prsrčen otroški roman »Bubi«. Vse svoje vrline pa je pokazal v tem zadnjem svojem delu, ki je izšlo prav v najnovejšem času. Zdravemu humorju, ki je značilen zanj, se ne more ustavljati noben bravec. Komur pa je za to, da spozna vse pomembne kotičke otroške duševnosti, bo to knjigo tudi z največjim pridom prebral. Ni prazna primera z Milčinskim, ki smo jo svoj čas brali. Claes se je v tem delu pokazal odličnega umetnika, zraven pa bogonarjega humorista. Prav je, da ta knjiga v današnjih resnih časih z zbirko »Ljudska knjižnica« (4 v platno vezane knjige za mesečne obroke po Din 12.— oziroma Din 13.—) pride med najširše sloje.

Franc Bevk, *Ljudje pod Osojnikom. Krivda*. Izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani (zbirka: Domači pisatelji). 1934.

Od zbranih spisov Franceta Bevka je izšel sedaj prvi zvezek, ki obsega dve Bevkovi večji deli Ljudje pod Osojnikom in Krivdo. Bevk nam je s tem podal dve kmečki povesti, kjer se nam pokaže, kako zlo in greh rodita kazen že na tem svetu. Prva povest — imenovali bi jo lahko roman — je povest cele vasi, njenega razkroja in konca, druga pa je roman kmečke družine, ki se nad njo težko maščuje zločin. V obeh povestih se kažejo vrline Bevkovega pripovedovanja, ki ga odlikujeta nazornost in svojevrstno sočen in poln izraz. Poleg Pregelja je Bevk danes naš najplodovitejši pripovednik. V teh Izbranih spisih, ki jih priporočamo vsakomur, kdor ljubi dobro in sočno čtivo, nam bo podal tudi dela, ki so izšla na Primorskem in jih torej pri nas toliko ne poznamo. V predelani obliki bomo tako dobili vse njegove zrele stvaritve, kar moramo pri sedanjem pomanjkanju izvirnih domačih del toplo pozdraviti. Jugoslovanski knjigarni, ki je Bevkove Izbrane spise začela izdajati v zbirki »Domčih pisateljev«, moramo čestitati k podjetnosti, pa tudi k izvrstni opremitvi knjige.

Ako gre
za zavarovanje
pride v poštev le

UZAJEMNA ZAVAROVALNICA

LASTNA PALAČA

LJUBLJANA, Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi.
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«.

Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici.

„Dekliški oder“

V založništvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo nastopne igre z ženskimi vlogami:

II. zvezek:

PASTORKA. Drama v petih dejanjih.

SESTRI. Božična slika v enem dejanju.

ŽIVELA TELOVADBA. Veseloigra v enem dejanju. Cena Din 12.—

III. zvezek je posvečen materinskemu dnevu in vsebuje 19 deklamacij za materinski dan in kratke prizorčke:

POTRPETI JE TREBA Z OTROKI
PISMO

MATERIN ZAKLAD

MOČNA MATI

MATERINSKA LJUBEZEN

Cena Din 10.—

IV. zvezek: vsebuje 5 daljših in krajših iger namreč:

ZA SREČO. Igra v treh dejanjih.

ANGELA. Božična igra v petih slikah.

URE NA RAZPOTJU. Prizor za Silvestrov večer.

PAMET JO JE SREČALA. Burka v treh dejanjih.

KAKOR VIDITE. . . Veseloigra v štirih slikah. Cena Din 16.

V. zvezek:

SV. ELIZABETA. Igra v petih dejanjih. Cena Din 7.—

VI. zvezek vsebuje tri igrice:

ZADOVOLJNOST OSREČUJE. Božična igra v enem dejanju.

GOBAVKA. Misijonska igra.

PRED JASLICAMI. Božična igra v dveh dejanjih. Din 7.

ZALOŽBA VIGREDI

Ljubljana, Masarykova 12.

Vigred 1929, 1930, 1931, 1932, 1933
à Din 25.—

Med pomladjo in poletjem. — Din 10.

Mati vzgojiteljica. — Din 16.

Henoh Arden. — Din 8.